

**UNIWERSYTET KARDYNAŁA STEFANA WYSZYŃSKIEGO
W WARSZAWIE**

WYDZIAŁ NAUK HUMANISTYCZNYCH

Alina Hačetlova

113108

**Działalność organizacji pozarządowej na Łotwie na przykładzie
stowarzyszenia „NEW EAST” w latach 2016-2022. Próba analizy**

Praca licencjacka

Promotor: dr Kama Pawlicka

WARSZAWA 2022

OŚWIADCZENIE STUDENTA

I. Świadomy/a odpowiedzialności, która wynika z przepisów prawa powszechnie obowiązującego, oświadczam, że niniejsza praca dyplomowa została napisana przeze mnie samodzielnie i nie zawiera treści uzyskanych w sposób niezgodny z obowiązującymi przepisami prawa. Oświadczam również, że przedstawiona praca nie była wcześniej przedmiotem procedur związanych z uzyskaniem tytułu zawodowego w innej uczelni. Oświadczam, że zostałem poinformowany przez UKSW o zasadach dotyczących kontroli samodzielności prac dyplomowych i zaliczeniowych. Przyjmuję do wiadomości, że moja praca dyplomowa powstała w UKSW oraz że będzie przechowywana i przetwarzana² w celach realizowanej procedury antyplagiatowej w ogólnopolskim repozytorium pisemnych prac dyplomowych.

II. Oświadczam, że zachowując moje autorskie prawa majątkowe i osobiste, udzielam Uniwersytetowi Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie nieodpłatnej licencji niewyłącznej do korzystania z treści mojej pracy dyplomowej bez ograniczeń czasowych, na wszystkich polach eksploatacji w zakresie rozpowszechniania pracy poprzez publiczne udostępnianie pracy w wersji elektronicznej, w taki sposób, aby każdy zainteresowany mógł mieć do niej dostęp w miejscu, w którym praca jest przechowywana tj.: w Bibliotece UKSW.

Alina Hačetlova

¹ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 4 Zarządzenia, o którym mowa w odnośniku 1.

² Przez przetwarzanie pracy rozumie się porównywanie przez Jednolity System Antyplagiatowy jej treści z innymi dokumentami (w celu ustalenia istnienia nieuprawnionych zapożyczeń) oraz generowanie raportu podobieństwa.

Wstęp	3
1. Organizacje pozarządowe	5
1.1 Podstawowe informacje o organizacjach pozarządowych na Łotwie	5
1.2 Analiza działalności organizacji pozarządowych na Łotwie	12
1.3 Wpływ pandemii Covid-19 na działalność organizacji pozarządowych	19
2. Analiza działalności stowarzyszenia New East	21
2.1 Podstawowe informacje o stowarzyszeniu New East	21
2.2 Analiza działalności organizacji New East 2016 - 2019 r.	25
2.3 Analiza działalności organizacji New East 2020-2022 r.	33
3. Ocena działalności organizacji New East	37
3.1 Podsumowanie dynamiki rozwoju działalności organizacji New East i wpływ pandemii Covid-19 na jej działalność	37
3.2 Perspektywa działalności organizacji pozarządowej New East na 3 lata	43
Zakończenie	49
Bibliografia	51
Spis wykresów	53
Wywiady	54

Wstęp

W niniejszej pracy podjęłam temat analizy funkcjonowania organizacji pozarządowych na Łotwie, oraz analizy wpływu pandemii Covid-19 na działalność tychże organizacji. Głównym przedmiotem badań jest stowarzyszenie New East, które od 2016 r. jest zarejestrowane we wschodniej części Łotwy, w Dyneburgu (Daugavpils). Praca jest próbą analizy funkcjonowania organizacji III sektora na Łotwie oraz próbą odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób (pozytywny, negatywny lub neutralny) pandemia Covid-19 wpłynęła na działalność organizacji pozarządowej New East w latach 2020-2022.

Temat pracy został wybrany ze względu na moje zainteresowanie tematyką zarządzania organizacjami pozarządowymi oraz pracę w sektorze pozarządowym-w organizacji New East na stanowisku kuratora projektów edukacyjnych i kulturalnych.

W pierwszej części pracy przedstawiam najważniejsze aspekty funkcjonowania organizacji pozarządowych na Łotwie oraz wpływ pandemii Covid-19 na ich działalność. Badanie zostało przeprowadzone na podstawie analizy statystyk, zasobów internetowych i bibliograficznych oraz źródeł łotewskich, w celu zrozumienia kontekstu regionalnego i sytuacji organizacji pozarządowych na Łotwie, a także dane z badań przeprowadzonych na Łotwie, co pozwala na głębsze wniknięcie w sytuację łotewskich organizacji pozarządowych.

W drugiej części opisuję podstawowe informacje o stowarzyszeniu New East (informacja o rejestracji, cele działalności, zespół, środki finansowania, współpraca partnerska), a także specyfikę działalności organizacji pozarządowej New East w latach 2016-2022. Badania nad działalnością New East w latach 2016-2022 przeprowadziłam analizując i gromadząc informacje- w procesie tym wykorzystano materiały, dokumentację i raporty dotyczące działalności i dochodów organizacji w ciągu ostatnich pięciu i pół roku. Ponadto przeanalizowałam media społecznościowe i oficjalną stronę internetową organizacji, aby zdobyć informację o działalności w przestrzeni medialnej i odtworzyć chronologię wszystkich wydarzeń i projektów.

Jako odrębną metodę badawczą zastosowałam wywiad z kierownictwem i zespołem New East, którzy udzielili informacji i komentarzy na temat działalności organizacji, jej kluczowych momentów rozwoju i długoterminowej perspektywy, co pozwoliło przyjrzeć się bliżej motywom, celom i wyzwaniom organizacji, a także nastawieniu pracowników do zmian i adaptacji działań w latach 2020-2022 w czasie pandemii Covid-19. Przeprowadzono dwa wywiady - z prezesem zarządu New East - Jorenem Dobkiewiczem oraz jednym z kuratorów,

który jest zaangażowany w rozwój i kształtowanie organizacji od początku jej istnienia, a konkretnie

od 2016 r.- Aloną Didenko. W załączniku do niniejszej pracy znajduje się szczegółowa lista pytań i odpowiedzi, które zostały zrealizowane w okresie kwiecień-maj 2022 podczas badania i analizy działalności organizacji.

W trzecim rozdziale podsumowuję dynamikę działań organizacji i oceniam wpływ pandemii Covid-19 na zmiany w działalności organizacji New East, a także analizuję potencjał i strategię dalszego rozwoju organizacji na najbliższe 3 lata. W tej części wykorzystałam metodę analizy danych dotyczących działalności organizacji za ostatnie 5 i pół roku, analizę strategię organizacji, a także metodę wywiadu i bezpośrednie informacje od członka zarządu organizacji Jorena Dobkiewicza, aby uszczegółowić i uzupełnić sytuację w zakresie koncepcji celów stowarzyszenia New East.

1. Organizacje pozarządowe

1.1 Podstawowe informacje o organizacjach pozarządowych na Łotwie

W demokratycznych państwach, takich jak Polska i Łotwa, przyjęty został model podziału działalności społeczno-gospodarczej na trzy sektory: 1) sektor pierwszy (publiczny), który obejmuje instytucje podlegające państwu (np. lokalne zarządy, instytucje publiczne); 2) sektor drugi (prywatny), który obejmuje prywatne organizacje komercyjne (np. firmy, przedsiębiorstwa prywatne) 3) sektor trzeci (społeczny, niekomercyjny) obejmuje szeroki zakres działalności społecznej, wolontariackiej i niekomercyjnej³.

Obecnie coraz częściej mówi się także o nowym, czwartym sektorze, który reprezentuje podejście rynkowe sektora prywatnego i cele społeczne oraz środowiskowe sektora publicznego i non-profit, aby rozwiązać nowe, aktualne oraz globalne problemy. Przedsiębiorczość w tym sektorze skupia się na dobru publicznym, nie tracąc przy tym orientacji na zysk, zwaną także „przedsiębiorczością pożytku publicznego” reprezentowaną przez wiele różnych modeli: np. firmy zorientowane na misję, przedsiębiorstwa społeczne, spółdzielnie, korporacje pożytku publicznego, organizacje wyznaniowe itd. Rozwój tego sektora obejmuje łączenie sił i modeli trzech poprzednich sektorów i rozwiązywanie nowych, globalnych problemów ludzkości, ale nie jest jeszcze oficjalnie częścią koncepcji podziału działalności społeczno-gospodarczej⁴. Na przykład na Łotwie, przedsiębiorczość pożytku publicznego jest częścią trzeciego sektora.

Termin trzeci sektor używa się do opisanego sektora pozarządowego (non-profit) składającego się głównie ze stowarzyszeń i fundacji, ale jest także używana jako synonim gospodarki społecznej, na przykład, w Europie kontynentalnej⁵.

Słownik oksfordzki definiuje sektor niepubliczny jako „część gospodarki lub społeczeństwa obejmującą organizacje i stowarzyszenia pozarządowe i nienastawione na zysk, w tym organizacje charytatywne, grupy wolontariuszy, społeczności lokalnych itd.”⁶. W Stanach Zjednoczonych ekonomista i profesor Harvard Business School-Theodore Levitt- był jednym z pierwszych, który

³ BBC, *Types of business organizations*, <https://www.bbc.co.uk/bitesize/guides/zpx7gdm/revision/1>, [dostęp 02.04.2022 r.].

⁴ Fourth Sector Group, *What Is the Fourth Sector?*, <https://www.fourthsector.org/what-is-the-fourth-sector>, [dostęp 02.04.2022 r.].

⁵ Międzynarodowe Centrum Badań i Informacji dla Gospodarki Publicznej, Społecznej i Spółdzielczej (CIRIEC), *Sociālā ekonomika eiropas savienībā*, 2012, <https://inlnk.ru/Mj530x>, [dostęp 05.04.2022 r.].

⁶ Oxford Learner's Dictionaries, <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>, [dostęp 05.04.2022 r.].

użył terminu „trzeci sektor” w odniesieniu do sektora non-profit. W Europie termin ten pojawił się później i służył do opisanego sektora, który nie wpisuje się w ramy publicznego albo prywatnego, a jest znacznie bardziej zgodny z koncepcją gospodarki społecznej⁷.

Pojęcia „trzeci sektor” i „sektor pozarządowy” są stosunkowo nowe dla Łotwy. Powstały one na bazie angielskich terminów „non-governmental”, „civil”, „non-profit” lub niemieckiego „nichtregierungs”. Koncepcje te zostały wprowadzone po upadku Związku Radzieckiego, w pierwszej połowie lat 90. XX wieku, wtedy na Łotwie rozpoczęły swoją działalność różnorodne zagraniczne fundacje i programy charytatywne. Głównym celem organizacji było wspieranie rozwoju demokracji, społeczeństwa obywatelskiego i budowanie więzi międzynarodowych. Najważniejszymi fundatorami były: Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju, Fundacja Sorosa- Łotwa, (teraz fundacja DOTS) która powstała 1992 r. jako część Fundacji Społeczeństwa Otwartego (USA), Bank Światowy, program PHARE Unii Europejskiej, program Partnerstwa Bałtycko-Amerykańskiego, Fundacja Charlesa Stewarta Motta (USA), Fundacja Królowej Juliany (Holandia), oraz programy ambasad zagranicznych (np. program Matra holenderskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Program Małych Grantów Ambasady Brytyjskiej itp.) Zagraniczne organizacje miały wielki wpływ na rozwój trzeciego sektora na terenie Łotwy, według danych Centrum Organizacji Pozarządowych w latach 90. źródłem około 80% środków finansowych łotewskiego sektora pozarządowego były zagraniczne fundacje i programy pomocowe⁸.

Na Łotwie sektor pozarządowy odnosi się do organizacji społeczeństwa obywatelskiego, które aktywnie uczestniczą w działaniach publicznych, nienastawionych na zysk, ale ważnych dla rozwoju społeczeństwa. Świadczą one głównie usługi, które nie należą do sektora prywatnego, takie jak np. pomoc osobom w trudnej sytuacji ekonomicznej, ofiarom przemocy, narkotyków czy uzależnionym od alkoholu. Takiego rodzaju usługi pożytku publicznego nie są opłacalne dla przedsiębiorstw i często nie są częścią standardowych usług świadczonych przez państwo. Usługi sektora pozarządowego mogą być również bardziej efektywne i opłacalne finansowo, ponieważ organizacje pozarządowe mają dostęp do zasobów, które często są niedostępne dla sektora publicznego lub prywatnego, takich jak np. wolontariat, dotacje fundacji i darowizny⁹. Organizacje trzeciego sektora nie tylko świadczą usługi, ale też często występują w roli rzeczników obywatelskich, będąc głosem społeczeństwa prowadzą kampanie, organizują wsparcie finansowe lub w inny sposób działają na rzecz określonej sprawy lub

⁷ Międzynarodowe Centrum Badań i Informacji dla Gospodarki Publicznej, Społecznej i Spółdzielczej (CIRIEC), *Sociālā ekonomika eiropas savienībā*, 2012, 19 str. <https://inlnk.ru/Mj530x>, [dostęp 05.04.2022 r.].

⁸ Rīga: Nevalstisko organizāciju centrs, *NVO sektors Latvijā. 2000./2001.*, https://nvo.lv/uploads/2001_nvo_sektors_latvija_2000_2001.pdf, 2002., 27.lpp [dostęp 05.04.2022 r.].

⁹ Latvijas pieaugušo izglītības apvienība, red. I.Mikiško, *Es Sabiedrība Valsts*, 2006, s. 50.

grupy, aby zmienić postrzeganie społeczne, konkretną sytuację obecną lub politykę w danym zakresie.¹⁰ Organizacje pozarządowe mogą być organizacjami samopomocowymi lub organizacjami pomocy wzajemnej (socjalne), tworzonymi zwykle przez grupy ludzi o wspólnych zainteresowaniach lub potrzebach w celu zapewnienia wzajemnej pomocy, informacji, wsparcia i współpracy. Ponadto organizacje mogą pełnić rolę „moderatorów”, którzy koordynują działania lub udzielają informacji i wsparcia finansowego poszczególnym organizacjom działającym w danym obszarze, lub sektorze. Organizacje pełnią ważną funkcję łącznika między społeczeństwem a administracją publiczną. Większość organizacji pełni jedną lub więcej z tych funkcji przez pryzmat swoich obszarów zainteresowań, które są zapisane w statucie i realizowane w takiej czy innej formie¹¹.

Organizacje pozarządowe, które działają w ramach koncepcji trzeciego sektora, pracują na rzecz dobra społecznego na zasadzie dobrowolności, nie stawiając sobie za cel zysku¹². Dopiero w 1910 r. około 130 grup międzynarodowych utworzyło organ koordynujący pod nazwą Związek Stowarzyszeń Międzynarodowych. Termin „organizacja pozarządowa” został ukuty w 1945 r., podczas powoływania do życia Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ), aby odróżnić organizacje prywatne od organizacji międzyrządowych, takich jak np. sama ONZ. Po zapożyczeniu z języka angielskiego termin „organizacja pozarządowa” (NGO) zaczął być coraz częściej używany od 1996 r., kiedy to z inicjatywy rządu duńskiego we współpracy z Fundacją Sorosa (teraz fundacja DOTS) powstała organizacja non-profit „Centrum Organizacji Pozarządowych”, która ma na celu wspieranie inicjatyw obywatelskich i rozwój społeczeństwa obywatelskiego¹³.

Jednak podobne organizacje i wspólnoty istniały na terytorium Łotwy zarówno w czasach radzieckich (1941-1991), jak i w okresie powstania niezależnej Łotwy (1918-1940), a nawet wcześniej. W tym czasie terminy: organizacja pozarządowa, non-profit, albo organizacja niekomercyjna, nie były jeszcze zdefiniowane na terytorium Łotwy, ale idea i funkcje organizacji niepaństwowych były już realizowane. Na przykład kursy zorganizowane w 1917 r. przez Łotewskie Rzymskokatolickie Towarzystwo Kulturalne „Saules” stały się podstawą do otwarcia głównej szkoły artystycznej we wschodniej Łotwie (region Łatgalia)¹⁴. Swojego rodzaju „towarzystwa” istniały i stopniowo wpływały na rozwój społeczności lokalnej.

¹⁰ Baltic Institute of Social Sciences, Pētnieku un sabiedrisko organizāciju sadarbība: Iestāpas un vajadzības, Rīga, 2007, s.227.

¹¹ European Commission, *Communication from the Commission on promoting the role of voluntary organizations and foundations in Europe*, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg, 1997.

¹² Borisa un Ināras Teterevu fonds, *Vārdnīca*, <https://www.teterevufonds.lv/kopienu-filantropijas-programma/vardnica/>, [dostęp 10.04.2022 r.].

¹³ Nevalstisko organizāciju centrs, *NVO sektors Latvijā. 2000/2001*, https://nvo.lv/uploads/2001_nvo_sektors_latvija_2000_2001.pdf, [dostęp 10.04.2022 r.].

¹⁴ Saules Skola PIKC Daugavpils dizaina un mākslas visusskola, *Vēsture*, <https://www.saules.lv/lv/vesture>, [dostęp 11.04.2022 r.].

Według statystyk Lursoft do 29.04.2022 r. na Łotwie zarejestrowanych jest 26019 organizacji pozarządowych, z czego 294 zostały założone w 2022 r. Jednak liczba ta nie może być uznana za dokładną, ponieważ według Lursoft około 75% stowarzyszeń i fundacji złożyło swoje roczne sprawozdania finansowe za 2019 r. do początku grudnia 2020 r., natomiast około 16% organizacji spóźniło się ze złożeniem swoich rocznych sprawozdań finansowych o co najmniej dwa lata¹⁵. Można zatem założyć, że liczba zarejestrowanych i naprawdę działających organizacji się różni, bo najprawdopodobniej ten procent już nie prowadzi swojej działalności i rzeczywista liczba działających organizacji jest niższa od ogólnej liczby zarejestrowanych organizacji pozarządowych.

Jednak liczba organizacji rośnie z roku na rok, mimo że niektóre z nich są likwidowane. Według danych Lursoft w okresie 5 lat od początku 2017 r. do 29.04.2022 r. w kraju zarejestrowano 5526 organizacji, a zlikwidowano 1554 organizacje, rośnie też odsetek organizacji na 1000 osób. Na przykład w 2013 r. na 1000 mieszkańców przypadało 8,5 organizacji, w 2016 r. około 9,4, na początku 2019 r. 12,4, a w 2020 r. 13 organizacji na 1000 mieszkańców¹⁶. Nie oznacza to jednak, że są one równomiernie rozmieszczone w całym kraju-Łotwa charakteryzuje się centralizacją, a nierównomierność liczby organizacji pozarządowych jest bardzo widoczna.

Na podstawie danych statystycznych w 2020 r. w Rydze zarejestrowanych było 10286 stowarzyszeń i fundacji, co stanowi około 41,4% wszystkich organizacji w kraju (według Lursoft do 2020 r. zarejestrowanych łącznie było 24849 organizacji). W Liepawie (Liepāja) działa 1075 organizacji, Jurmała (Jūrmala) 640, w Dyneburgu (Daugavpils) 623, w Jełgawie (Jelgava) 478 - to statystyka wśród 5 największych miast na Łotwie, w pozostałych miastach liczba organizacji jest o kilkaset mniejsza¹⁷.

Tak samo według danych Krajowej Służby Skarbowej o dochodach organizacji trzeciego sektora w 2020 r. w zależności od regionu – na pierwszym miejscu znajduje się miasto Ryga (68% dochodów), 13 % region obok Rygi, 8% region Kurzeme, 4% region Vidzeme i Zemgale i najmniej -3% to region Latgale (Łatgalia)¹⁸.

Organizacje pozarządowe mają swoje własne zasady działania, które budują ich ogólną filozofię:

Po pierwsze, dobrowolność i wolontariat-organizacja i jej członkowie angażują się w działania dobrowolnie. Organizacje pozarządowe dają wszystkim możliwość uczestniczenia

¹⁵ Lursoft, <https://www.lursoft.lv/>, [dostęp 29.04.2022 r.].

¹⁶ Tamże, [dostęp 29.04.2022 r.].

¹⁷ Tamże, [dostęp 30.04.2022 r.].

¹⁸ Valsts ienēmumu dienests, <https://www.vid.gov.lv/ru/>, [dostęp 30.04.2022 r.].

zarówno w codziennej pracy organizacji, jak i w działaniach i projektach, organizowanych przez nią dla określonej grupy docelowej.

Po drugie, są niezależnymi liderami opinii-organizacje pozarządowe wyrażają własne opinie, które mogą, ale nie muszą, pokrywać się z opiniami jakichkolwiek władz, innych organizacji pozarządowych itp. Organizacja musi być jednak lojalna wobec Konstytucji Republiki Łotewskiej i działać zgodnie z ustawodawstwem łotewskim i międzynarodowym, statutem oraz innymi dokumentami wewnętrznymi, ustawami i rozporządzeniami.

Po trzecie, organizacja jest swego rodzaju łącznikiem między społeczeństwem a państwem i może reprezentować opinię publiczną wobec władz państwowych.

Po czwarte, charakteryzuje się brakiem zysku jako celu-organizacje pozarządowe są często nazywane non-profit z tego właśnie powodu, członkowie organizacji pozarządowych nie dążą do osiągnięcia zysku, wszystkie środki finansowe lub materialne otrzymywane przez organizacje pozarządowe są wykorzystywane na działania statutowe - na rozwój organizacji i jej działalność.

Po piąte, przejrzystość-organizacje nie ukrywają nic ze swojej działalności, każdy ma dostęp do statystyki, raportów i rejestrów i tak na przykład organizacja pozarządowa New East otwarcie pisze w sieciach społecznościowych o swoich wnioskach o dotacje, zrealizowanych projektach, a także okresowo informuje o wysokości środków otrzymanych na realizację projektów.

Po szóste, organizacje pozarządowe są zarządzane zgodnie z demokratycznym modelem zarządzania, na zasadzie kolegialnej, oddzielającej władzę wykonawczą od decyzyjnej.

Istnieje dodatkowa cecha, która jest niezbędna do funkcjonowania organizacji pozarządowej, ale która nie jest wspólnym mianownikiem każdej organizacji - jest nią pożytek publiczny. Pod tym względem organizacje pozarządowe można podzielić na dwie grupy, w zależności od tego, w jakim stopniu ich działalność spełnia kryteria pożytku publicznego: Organizacje pożytku wzajemnego lub organizacje pożytku członkowskiego to organizacje, których głównym celem jest służenie interesom swoich członków. Organizacje takie powstają ,na przykład, w wyniku zrzeszania się osób o tym samym zawodzie, statusie społecznym lub wieku i nie mają na celu służenia dobru publicznemu w szerokim znaczeniu tego słowa. Ale istnieją jednak także organizacje pożytku publicznego (*lv. sabiedrības labuma organizācijas*) - są to organizacje, których głównym celem jest prowadzenie działalności przynoszącej znaczną korzyść społeczeństwu lub konkretnej grupie społecznej¹⁹. Często one koncentrują swoją działalność na dobroczynności, ochronie praw człowieka i jednostki, rozwoju społeczeństwa

¹⁹ Latvijās pieaugušo izglītības apvienība, red. I.Mikiško, *Es Sabiedrība Valsts*, 2006, s. 50.

obywatelskiego, promocji edukacji, nauki, kultury, sportu i ochrony środowiska, ochronie zdrowia i zapobieganie chorobom, pomocy w przypadku katastrof i klęsk żywiołowych itp²⁰. 1 października 2004 r. na Łotwie weszła w życie ustawa o organizacjach pożytku publicznego, której celem jest promowanie działalności pożytku publicznego prowadzonej przez stowarzyszenia i fundacje oraz organizacje religijne²¹. Ta cecha ma związek z relacjami między organizacją a państwem, ponieważ w większości demokracji zachodnich i niektórych wschodnich, tylko organizacje pożytku publicznego mogą otrzymywać zwolnienia podatkowe lub inne formy wsparcia ze strony państwa. Takie cechy wpisują się w ogólne pojęcie demokracji, która opiera się na zbiorowym podejmowaniu decyzji, koncentrowaniu się na dobru publicznym, udzielaniu głosu i dobrowolnym uczestnictwie, zastrzeganiu sobie prawa wyboru.

Zgodnie z prawem łotewskim, organizacje pozarządowe dzielą się na stowarzyszenia i fundacje (*lv. biedrība un nodibinājums*). Według statystyk, na Łotwie jest więcej stowarzyszeń niż fundacji. Odnosząc się do badania z 2021 r. do wyników z 2020 r., według Lursoft było 24367 organizacji, z czego 94% stanowiły stowarzyszenia, a tylko 6% fundacje²².

Stowarzyszenie (*lv. biedrība*) jest dobrowolnym zrzeszeniem osób, które mają na celu realizację określonych w statucie zadań nie dla zysku. Stowarzyszenia są organizacjami otwartymi, co oznacza, że członkowie mogą do nich przystępować i z nich występować. Do otwarcia stowarzyszenia potrzebnych jest co najmniej dwóch założycieli, którymi mogą być osoby fizyczne, prawne lub spółki posiadające zdolność prawną. Po wpisaniu stowarzyszenia do „rejestrów stowarzyszeń i fundacji” założyciele stają się automatycznie członkami stowarzyszenia. Stowarzyszenie składa się z dwóch władz: Walnego Zebrania Członków i Zarządu Głównego. Walne Zebranie Członków, które tworzą wszyscy członkowie stowarzyszenia, jest najważniejszym organem decyzyjnym, a Zarząd jest organem wykonawczym²³.

Natomiast fundacja (*lv. nodibinājums*) „jest zbiorem dóbr przeznaczonych na realizację celu określonego przez fundatora, który nie jest nastawiony na zysk”²⁴. Fundacje należące do trzeciego sektora dzielą się na dwa rodzaje-prywatne i testamentowe (istnieją też fundacje publiczne, które są własnością państwa i nie podlegają ustawie o stowarzyszeniach i

²⁰ Valsts ienēmumu dienests, *Sabiedrības labuma organizāciju likums*, <https://www.vid.gov.lv/lv/sabiedriskā-labuma-organizācijas-statuss>, [dostęp 30.04.2022 r.].

²¹ Latvijas Republiku Tiesību akti, *Sabiedriskā labuma organizāciju likums*, <https://likumi.lv/ta/id/90822-sabiedriskā-labuma-organizācijuL-likums> [dostęp 02.05.2022 r.].

²² Lursoft, *Biedrības un nodibinājumi, sabiedriskās organizācijas*, <https://www.lursoft.lv/>, [dostęp 02.05.2022 r.].

²³ Latvijas Republiku Tiesību akti, *Biedrību un nodibinājumu likums*, <https://likumi.lv/ta/id/81050-biedribu-un-nodibinajumu-likums>, [dostęp 05.05.2022 r.].

²⁴ Tamže, [dostęp 05.05.2022 r.].

fundacjach). Skład fundacji nie może ulec zmianie, nie można przyjmować członków, a wszystkie osoby, które zaangażują się w działalność fundacji po jej założeniu, stają się jej partnerami i sympatykami²⁵. Założyciele fundacji zachowują swój status dożywotnio, nie może być przekazywany osobom trzecim i nie podlega dziedziczeniu. Ustawa o stowarzyszeniach i fundacjach nie wymaga, aby fundatorzy wnosili jakąkolwiek kwotę pieniężną lub inny majątek na poczet kapitału zakładowego organizacji.

W związku z tym pod pojęciem „majątek” rozumie się formę, w jakiej środki finansowe z różnych źródeł są wnoszone w okresie istnienia fundacji. Organem zarządzającym fundacją, zgodnie z ustawą jest zarząd, który musi składać się z co najmniej trzech członków, ale jeżeli zgodnie ze statutem fundacji istnieje inny organ składający się z co najmniej trzech członków, do którego zadań należy nadzór nad działalnością zarządu, w takiej sytuacji zarząd może składać się z jednego członka²⁶.

Istnieje kilka wspólnych aspektów, które łączą stowarzyszenia i fundacje ze strony prawniczej. Stowarzyszenie i fundacja mają prawo do prowadzenia, w ramach działalności dodatkowej, działalności gospodarczej, związanej z utrzymaniem lub wykorzystaniem ich majątku, jak również innej działalności gospodarczej służącej realizacji celów stowarzyszenia i fundacji. Dochody stowarzyszeń i fundacji mogą być wykorzystywane wyłącznie na cele określone w ich statutach. Zyski pochodzące z działalności gospodarczej stowarzyszenia i fundacji nie mogą być dzielone między członków stowarzyszenia lub założycieli fundacji²⁷.

Do realizacji swoich celów organizacje pozarządowe często wykorzystują różne dostępne sposoby finansowania, takie jak składki członkowskie, darowizny od osób prawnych i fizycznych, grantodawców zagranicznych, programy i fundusze Unii Europejskiej, a także od państwa łotewskiego. Finansowanie zagraniczne może obejmować współpracę i udział w grantach z zagranicznych fundacji i programów, ambasad oraz funduszy Unii Europejskiej.

Wsparcie państwa obejmują: delegacje, dotacje, subwencje, konkursy projektów, zamówienia na usługi. Narodowy Fundusz Organizacji Pozarządowych (*Nacionālais NVO fonds*) - fundacja finansowana z budżetu państwa, został stworzony w celu promowania zrównoważonego rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez umożliwienie stowarzyszeniom i fundacjom rozwoju i usprawniania procesów demokratycznych na wszystkich szczeblach administracji publicznej. Pomoc państwa obejmuje także świadczenie usług mających na celu poprawę jakości życia społeczeństwa oraz organizowanie wydarzeń

²⁵ Tamże, [dostęp 05.05.2022 r.].

²⁶ Latvijas Pilsoniskā Alianse, *Juridisko formu "biedrība" un "nodibinājums" salīdzinājums*, <https://nvo.lv/lv/>, [dostęp 06.05.2022 r.].

²⁷ Latvijas Republiku Tiesību akti, *Biedrību un nodibinājumu likums*, <https://likumi.lv/ta/id/81050-biedribu-un-nodibinajumu-likums>, [dostęp 06.05.2022 r.].

informujących i edukujących społeczeństwo na temat procesów zachodzących w kraju, umożliwiając w ten sposób obywatelom danego kraju uczestnictwo i zaangażowanie w rozwiązywanie istotnych dla nich kwestii na wczesnym etapie. Nabór projektów ogłaszany jest raz w roku. Kulturkapitāla fonds - jest to fundacja publiczna utworzona specjalnie w celu wspierania projektów twórczych w sektorze kultury w formie konkursu²⁸. Na Łotwie nie ma jednak systemu 1%, jak ma to miejsce w Polsce i na Litwie. Zasada jest taka, że każdy zarejestrowany podatnik może wybrać jedną organizację pożytku publicznego, która otrzyma, na przykład, 1% podatku w rocznym zeznaniu podatkowym. Opcja ta przyczynia się do rozwoju organizacji pozarządowych, promowania demokracji w regionie oraz pomaga zwiększyć liczbę organizacji posiadających status organizacji pożytku publicznego w danym kraju. 1% to jedna setna podatku dochodowego od osób fizycznych, którą podatnik może przekazać na rzecz wybranej przez siebie organizacji pożytku publicznego. 1% jest jednym z przywilejów i szans organizacji pożytku publicznego na rozwijanie działalności, demokratyczne i przejrzyste funkcjonowanie, system ten pomaga obywatelom zobaczyć, jak ich podatki są wykorzystywane w praktyce. System ten pomaga w dłuższej perspektywie rozwinąć demokratyczną działalność organizacji pozarządowych w kraju. Propozycja ta była wielokrotnie omawiana zarówno przez organizacje pozarządowe, Łotewską Radę Młodzieży (Latvijas Jaunatnes pādome), jak i przez Latvijas Pilsoniskā Alianse²⁹, ale ze względu na globalny charakter problemu, konieczność zmiany prawa w celu wprowadzenia tego systemu, pomysł nie doszedł do realizacji.

1.2 Analiza działalności organizacji pozarządowych na Łotwie

Istnieje kilka podziałów działalności stowarzyszeń i fundacji na Łotwie, które mają ułatwić zrozumienie obszarów działalności organizacji w tym regionie. Jednym ze sposobów klasyfikowania działalności organizacji są kody NACE - Nomenklatura działalności gospodarczej (*lv. Saimniecisko darbību statistiskās klasifikācijas*)- europejska klasyfikacja statystyczna działalności gospodarczej. Na Łotwie, zgodnie ze zmianami w ustawie o podatkach i cłach z 13 października 2015 r., podatnik musi przekazać do Państwowego Urzędu Skarbowego informacje o rodzaju głównej działalności gospodarczej zgodnie z przekazanymi kodami NACE. Klasyfikacja NACE Rev.2 została opracowana i zatwierdzona na mocy rozporządzenia nr 1893/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. w

²⁸ Latvijas Pilsoniskā Alianse, *Finanšu avots - Valsts atbalsts*, <https://nvo.lv/lv/>, [dostęp 06.05.2022 r.].

²⁹ Latvijas Pilsoniskā Alianse (LPA) ir zarejestrowa w 2005 r. Jest największą organizacją pozarządową reprezentującą interesy trzeciego sektora. Jej celem jest wzmocnienie i rozwój społeczeństwa obywatelskiego na terenie Łotwy, wspieranie interesów NGO i tworzenie sprzyjającego środowiska dla ich działalności.

sprawie statystycznej klasyfikacji działalności gospodarczej NACE Rev.2 i zmieniającego rozporządzenie Rady nr 3037/90 oraz niektóre rozporządzenia Komisji Europejskiej w sprawie określonych dziedzin statystycznych³⁰.

Mimo że klasyfikacja ta jest przeznaczona dla działalności gospodarczej i sektora przedsiębiorstw, na Łotwie dotyczy ona również sektora pozarządowego w odniesieniu do jego działalności gospodarczej, ponieważ jest on również podatnikiem. Według danych z 2020 r. 90% organizacji dostarczyło dane o swoich głównych działaniach, ale z tej liczby około 39% oznaczyło swoje działania kodem 94.99 (działalność pozostałych organizacji członkowskich, gdzie indziej niesklasyfikowana)³¹. Poniższa tabela przedstawia najbardziej znaczące pozycje z listy NACE kodów na terytorium Łotwy. Nie licząc kodu 94.99, często się pojawiają pozycje związane ze sportem, zarządzaniem nieruchomościami i edukacją.

Kod	Numer	Liczba organizacji (dane 2020)
Działalność pozostałych organizacji członkowskich, gdzie indziej niesklasyfikowana	94.99	8763
Zarządzanie nieruchomościami wykonywane na zlecenie	68.32	1976
Działalność klubów sportowych	93.12	1861
Działalność związana ze sportem, pozostała	93.19	1164
Wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	68.20	708
Łowiectwo i pozyskiwanie zwierząt łownych, włączając działalność usługową	01.70	671
Pozostała działalność rozrywkowa i rekreacyjna	93.29	594
Działalność organizacji profesjonalnych	94.12	564
Pozaszkolne formy edukacji, gdzie indziej niesklasyfikowane	85.59	479
Działalność wspomagająca szkolnictwo	85.60	359
Działalność związana z wystawianiem przedstawień artystycznych	90.01	358
Działalność pomocnicza związana z utrzymaniem porządku w budynkach	81.10	348
Pozaszkolne formy edukacji sportowej oraz zajęć sportowych i rekreacyjnych	85.51	328

³⁰Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, *Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija NACE 2.red.*, <https://www.liaa.gov.lv/>, [dostęp 08.05.2022 r.].

³¹ Latvijas Pilsoniskā Alianse, *Pētījums par pilsoniskās sabiedrības organizāciju sektoru Latvijā 2020-2024: Latvijas biedrību un nodibinājumu klasifikācijas problēmas un risinājumi*, https://nvo.lv/uploads/nvo_petijums_2021.pdf, [dostęp 10.05.2022 r.].

Tabela nr 1. Znaczące pozycję NACE kodów na Łotwie. Źródło - Latvijas Pilsoniskā Alianse, Pētījums par pilsoniskās sabiedrības organizāciju sektoru Latvijā 2020-2024: Latvijas biedrību un nodibinājumu klasifikācijas problēmas un risinājumi, https://nvo.lv/uploads/nvo_petijums_2021.pdf, [dostęp 10.05.2022].

Problem z określeniem działalności organizacji pozarządowych w ramach tej klasyfikacji polega na tym, że celem takich organizacji nie jest komercja i zysk, a nawet jeśli prowadzona jest działalność gospodarcza, to czasem trudno ją zaklasyfikować do sektora komercyjnego, żeby nadać prawidłowy kod NACE. Organizacje mają problem z identyfikacją działań według kodów NACE, na przykład, jeśli działania te są związane z rozwojem społecznym lub innymi obszarami dobra społecznego. Na przykład w Estonii istnieje krajowa wersja kodów NACE, która nazywa się EMTAK- składa się z 5 rozdziałów, w których 4 są oparte na kodach NACE, natomiast piąty jest adaptowany do estońskiej ekonomiki i trzeciego sektora. Tak samo w Estonii istnieje państwowa instytucja, która pomaga NGO dopasować kod EMTAK pod swoją działalność, albo pod swoją aktywność gospodarczą. Zapewnia to organizacjom pozarządowym możliwość dopasowania się do kategorii kodów NACE i przyczynia się do tworzenia dokładniejszych statystyk dotyczących działalności organizacji pozarządowych na podstawie tej klasyfikacji.

Kolejny podział stosowany do określenia działalności sektora non-profit to obszar ich działalności zgodnie z decyzją Gabinetu Ministrów nr 779 „Rozporządzenie w sprawie klasyfikacji stowarzyszeń i fundacji”; klasyfikator wszedł w życie w 2016 r. i nadal obowiązuje. Obejmuje on 15 sekcji z 66 działalnościami i jest dostosowany do stowarzyszeń i fundacji, 14 sekcji zawiera główne pozycje i działania, 15. zawiera organizacje, które nie były w stanie sklasyfikować swojej działalności w kontekście tego rejestru. Klasyfikacja ta obejmuje możliwość wskazania kilku obszarów działalności, ale rejestracja stowarzyszeń i fundacji nie jest obowiązkowa³².

Według statystyk 2020 najczęściej wskazywane dziedziny działalności to zarządzanie pomieszczeniami, związek zawodowy, edukacja, klub sportowy, organizacja wydarzeń sportowych³³.

³² Latvijas Republiku Tiesību akti, *Biedrību un nodibinājumu likums*” <https://likumi.lv/ta/id/81050-biedribu-un-nodibinajumu-likums>, [dostęp 10.05.2022 r.].

³³ Latvijas Pilsoniskā Alianse, *Pētījums par pilsoniskās sabiedrības organizāciju sektoru Latvijā 2020-2024: Latvijas biedrību un nodibinājumu klasifikācijas problēmas un risinājumi*, https://nvo.lv/uploads/nvo_petijums_2021.pdf, [dostęp 10.05.2022 r.].

Działalność	Ile stowarzyszeń/funduszy zaznaczyli działalność jako jedną z	Ile stowarzyszeń/funduszy zaznaczyli działalność jako jedyną
Zarządzanie pomieszczeniami	624	600
Związek zawodowy	281	279
Edukacja	267	47
Klub sportowy	220	135
Organizacja wydarzeń sportowych	205	37
Stowarzyszenie lub fundacja, gdzie indziej niesklasyfikowane	169	88
Pozostała działalność rozrywkowa i rekreacyjna	137	20
Rekreacja we wspólnocie i w sąsiedztwie	133	32
Inne działania kulturalne	133	21
Ochrona socjalna	131	33

Tabela nr 2. Pozycję NACE kodów na Łotwie. Źródło - Latvijas Pilsoniskā Alianse, Pētījums par pilsoniskās sabiedrības organizāciju sektoru Latvijā 2020-2024: Latvijas biedrību un nodibinājumu klasifikācijas problēmas un risinājumi, https://nvo.lv/uploads/nvo_petijums_2021.pdf, [dostęp 10.05.2022].

Istnieją również obszary, które są najmniej popularne wśród organizacji pozarządowych na Łotwie:³⁴

Działalność	Ile stowarzyszeń/funduszy zaznaczyli działalność jako jedną z	Ile stowarzyszeń/funduszy zaznaczyli działalność jako jedyną
Stacja radiowa	6	3
Międzynarodowe prawa człowieka i utrzymanie pokoju	6	0
Usługi weterynaryjne	5	0
Kanał telewizyjny	5	0
Ochrona konsumentów	5	0
Wsparcie dla ofiar przestępstw	5	0
Organizacja Ochotniczych Straży Pożarnych	3	2
Resocjalizacja przestępców	3	1
Pomoc międzynarodowa dla krajów dotkniętych klęskami żywiołowymi	2	0
Stowarzyszenie organizacji pracodawców	1	1

Tabela nr 3. Najmniej popularne pozycję NACE kodów na Łotwie. Źródło - Latvijas Pilsoniskā Alianse, Pētījums par pilsoniskās sabiedrības organizāciju sektoru Latvijā 2020-

³⁴ Tamże, [dostęp 10.05.2022 r.].

2024: Latvijas biedrību un nodibinājumu klasifikācijas problēmas un risinājumi,
https://nvo.lv/uploads/nvo_petijums_2021.pdf, [dostęp 10.05.2022].

Tak samo rozróżniamy sfery działalności, które nie były jeszcze zarejestrowane ani jednym stowarzyszeniem, ani fundacją - działalność biblioteczna czy pomoc i wsparcie w przypadku klęsk żywiołowych na skalę międzynarodową.

Analizując wszystkie 66 działalności można zauważyć, że najczęściej rejestrowane grupy działalności (z 15 istniejących) to rozwój i mieszkalnictwo (824), kultura i odpoczynek (747), stowarzyszenia i fundacje sportowe (674), ale to nie oznacza, że na podstawie tego możemy wysunąć wnioski o działalności wszystkich organizacji pozarządowych na Łotwie. W przypadku tego klasyfikatora można uzyskać nieco lepszy przegląd działalności organizacji, ponieważ liczba tych które nie klasyfikują się do żadnej niszy określonej w klasyfikatorze, jest mniejsza w porównaniu z kodami NACE, ale taka statystyka nie może być w pełni dokładna. Może to wynikać z kilku powodów: po pierwsze, rejestracja w tym klasyfikatorze jest opcjonalna i niektóre organizacje nie rejestrują swojej działalności. Po drugie, niektóre organizacje nie rejestrują się ze względu na system klasyfikatorów, w klasyfikatorze dotyczącym działalności organizacji znajdują się również kody NACE, które charakteryzują rodzaj działalności według klasyfikacji działalności stowarzyszeń i funduszu, ale organizacje pozarządowe stają przed faktem, że zarejestrowany wcześniej kod NACE nie pasuje do kodu charakteryzującego działalność, dlatego w takiej sytuacji łatwiej jest w ogóle nie wskazywać rodzaju działalności. Ponadto niektóre obszary są zbyt podobne do siebie i organizacje zaznaczają kilka podobnych jednocześnie, aby mieć pewność, że odzwierciedla to ich działalność, co sprawia, że statystyka działalności nie jest w pełni dokładna.

W tabeli przedstawiono trzy odrębne działania, które są do siebie bardzo podobne pod względem opisu. W każdym z nich pojawia się cel dbania o przyrodę i jej ochrona. Teoretycznie mogłyby to być rzeczywiście odrębne działania, ale ich opisy mogą zmylić, bo są bardzo podobne do siebie.

NAZWA	NAZWA	NAZWA
Świadomość ekologiczna	Sprzątanie środowiska	Ochrona przyrody
OPIS	OPIS	OPIS
<p>Świadomość ekologiczna i <u>sprzątanie środowiska</u></p> <p>Stowarzyszenia i fundacje działające na rzecz tworzenia i rozwoju świadomości i etyki ekologicznej społeczeństwa, w tym realizujące programy edukacji ekologicznej (edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju, nauki o środowisku) oraz promujące udział społeczeństwa w <u>ochronie środowiska i przyrody</u>, a także tworzące ogrody botaniczne, programy ogrodnicze (rozwój i ochrona roślin)</p>	<p><u>Sprzątanie środowiska</u></p> <p>Stowarzyszenia i fundacje realizujące programy oczyszczania, <u>ochronę i zazielenianie parków, terenów zielonych i innych terenów publicznych</u> na obszarach miejskich i wiejskich, a także promujące publiczny dostęp do tych terenów, organizujące publiczne sprzątanie</p>	<p><u>Ochrona przyrody</u></p> <p>Stowarzyszenia i fundacje, których celem jest zachowanie i <u>ochrona różnorodności biologicznej</u> na wszystkich poziomach (różnorodności genetycznej, gatunkowej i ekosystemowej) oraz innych wartości <u>przyrodniczych</u>, w tym na obszarach szczególnie chronionych (rezerwaty przyrody, parki narodowe, rezerwaty biosfery, parki krajobrazowe, rezerwaty przyrody, pomniki przyrody, obszary chronionego krajobrazu, morskie obszary chronione), a także krajobrazów, alei, godnych uwagi drzew, kamieni, jaskiń i innych obiektów</p>

Tabela nr 4. Porównanie NACE kodów na Łotwie. Źródło – Latvijas Republikas Tiesības aktu, Biedrību un nodibinājumu klasificēšanas noteikumi, <https://likumi.lv/ta/id/278848-biedribu-un-nodibinajumu-klasificesanas-noteikumi>, [dostęp 10.05.2022].

Z innej strony różnorodność wybranych działalności tak samo może oznaczać pewną charakterystykę łotewskich NGO jako organizacji, które jednocześnie się zajmują kilkoma aktywnościami z różnych sfer.

Po trzecie, organizacje często prowadzą kilka rodzajów działalności jednocześnie, ale nie każdy rodzaj działalności może mieć odpowiednią pozycję w rejestrze, dlatego mogą zaznaczać obszar „inne rodzaje działalności niezgodne z klasyfikacją” jako drugi lub trzeci rodzaj działalności, co utrudnia identyfikację ogólnej działalności organizacji. Tak samo istnieje problem z organizacjami, które wybierają jednocześnie dużo różnorodnych działalności i według statystyki to zdarza się dość często, bo liczba organizacyj, która zaznacza jakąkolwiek działalność jako jedyną, jest mniejsza od liczby organizacyj, które zaznaczają 2 i więcej

działalności. W tej sytuacji można stwierdzić, że łotewskie NGO charakteryzują różnorodność sfer i działalności.

Latvijas Pilsoniskā Alianse w swoich badaniach zaproponowała kilka rozwiązań dla zmniejszenia liczby organizacji, które są zaznaczone jako te z niesklasyfikowaną działalnością. Rozwiązaniem jest rozszerzenie klasyfikatora i objęcie nim szerszych obszarów, np. 1) grupy zainteresowań - są to kluby, grupy zrzeszające ludzi o tych samych zainteresowaniach, których celem jest gromadzenie się, nawiązywanie kontaktów towarzyskich, bez prowadzenia działalności gospodarczej, np. koła łowieckie; 2) organizacje społeczeństwa obywatelskiego lub organizacje pozarządowe, których celem jest wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego poprzez edukację i informowanie go; 3) ośrodki świadomości, ośrodki rozwoju osobistego, ośrodki rozwoju osobistego lub organizacje pozarządowe, których celem jest zapewnienie różnego rodzaju wsparcia w rozwoju osobistym; 4) Organizacje charytatywne lub pozarządowe, prowadzące działalność charytatywną³⁵.

Ponadto pewna liczba stowarzyszeń i fundacji na Łotwie może posiadać status organizacji pożytku publicznego, co tak samo wyróżnia ich działalność spośród innych możliwych. Ministerstwo Finansów wyróżnia rodzaje działalności, które są związane z organizacjami pożytku publicznego i które najczęściej otrzymują ten status. Są to: *“działalność charytatywna; ochrona praw człowieka i praw jednostki; rozwój społeczeństwa obywatelskiego; promowanie edukacji, nauki, kultury i zdrowia oraz zapobieganie chorobom; promocja sportu; ochrona środowiska; pomoc w przypadku katastrof i klęsk żywiołowych; poprawa dobrobytu społeczeństwa, w szczególności osób ubogich i słabszych grup społecznych”*³⁶. W latach 2010-2019 można zaobserwować dynamikę wzrostu liczby organizacji posiadających ten status - zwiększyła się ona dwuipółkrotnie. W dniu 01.01.2010 r. istniały 1102 organizacje pożytku publicznego, w dniu 01.01.2019 r. ich liczba wynosiła 2785 organizacji. W latach 2019-2021 można jednak zaobserwować spadek liczby organizacji, co ma kilka przyczyn. Pierwszą z nich jest wyjaśnienie charakteru organizacyjnego pożytku publicznego oraz zgodności działalności organizacji z już istniejącym statusem organizacji pożytku publicznego. Drugim powodem była pandemia Covid-19, która również ograniczała działania organizacji. Ogółem w latach 2019-2021 454 organizacje pożytku publicznego wycofały się lub zakończyły działalność.³⁷ Na dzień 01.01.2021 r. jest ich 2 321, co stanowi ok. 9,3% wszystkich organizacji zarejestrowanych do końca 2020 r. Oznacza to, że ok. 9%

³⁵Latvijas Pilsoniskā Alianse, *Pētījums par pilsoniskās sabiedrības organizāciju sektoru Latvijā 2020-2024: Latvijas biedrību un nodibinājumu klasifikācijas problēmas un risinājumi*, https://nvo.lv/uploads/nvo_petijums_2021.pdf, [dostęp 11.05.2022 r.].

³⁶Ministru kabinets, <https://www.mk.gov.lv/ru>, [dostęp 11.05.2022 r.].

³⁷Finanšu Ministrija, *Sabiedriskā labuma organizāciju politika*, <https://www.fm.gov.lv>, [dostęp 12.05.2022 r.].

organizacji pozarządowych na Łotwie zrzesza się w organizacjach pożytku publicznego i spełnia kryteria określone przez Krajową Służbę Podatkową³⁸.

1.3 Wpływ pandemii Covid-19 na działalność organizacji pozarządowych na Łotwie.

Na organizacje pozarządowe na Łotwie wpływ miały i nadal mają różnego rodzaju czynniki prawne, kryzysowe i nieoczekiwane katastrofy globalne. W ciągu ostatnich trzech lat nastąpiły zmiany, które nadal wpływają na pracę organizacji pozarządowych, stawiając je przed nowymi wyzwaniami. Głównym czynnikiem jest pandemia Covid-19. W związku z rozprzestrzenianiem się wirusa wprowadzano coraz więcej ograniczeń, które za każdym razem coraz bardziej szkodziły pracy organizacji. Ograniczenia liczby uczestników wydarzeń, a później całkowite ich odwoływanie, zmiana formy pracy na online, izolacja chorych pracowników, anulowanie i odkładanie projektów znacznie utrudniły działalność organizacji III sektora, a także przedsiębiorstw, osób na Łotwie i na całym świecie. Wiele organizacji nawet podczas epidemii Covid-19 oferowało swoje usługi, takie jak pomoc społeczna, pomoc dzieciom, oczyszczanie środowiska i edukacja. Organizacje te musiały jednak przemyśleć sposób działania i dostosować się do sytuacji, a jedną z opcji była zmiana formy działania na zdalną. Na przykład organizacja YOUNG FOLKS (zarejestrowana w 2014 r. w Rydze) zaczęła przygotowywać kursy i wykłady edukacyjne online w 2021 r. Do tej pory specjalizowała się w spotkaniach wykładach i zajęciach dla młodzieży w formie stacjonarnej, postanowiła dostosować format do sytuacji epidemiologicznej i prowadziła zajęcia za pomocą platformy ZOOM³⁹.

Poszczególne organizacje stworzyły nowe usługi związane z pomocą w sytuacji epidemii. Na przykład, HOSPIS LV (fundacja zarejestrowana w Rydze w 2019 r.), która zajmuje się zdrowiem, poprawą warunków życia społeczeństwa, działalnością charytatywną. W trakcie pandemii fundacja zaczęła współpracować z dwustoma firmami cateringowymi, restauracjami itd. w celu organizacji posiłków dla pracowników pogotowia ratunkowego i szpitali, którzy podczas katastrofy epidemicznej ciężko pracowali w całym kraju. Ta działalność jednocześnie wspierała sektor restauracyjny i gastronomiczny, który również finansowo ucierpił z powodu ograniczeń. Środki finansowe na posiłki pochodziły z indywidualnych darowizm od mieszkańców Łotwy⁴⁰.

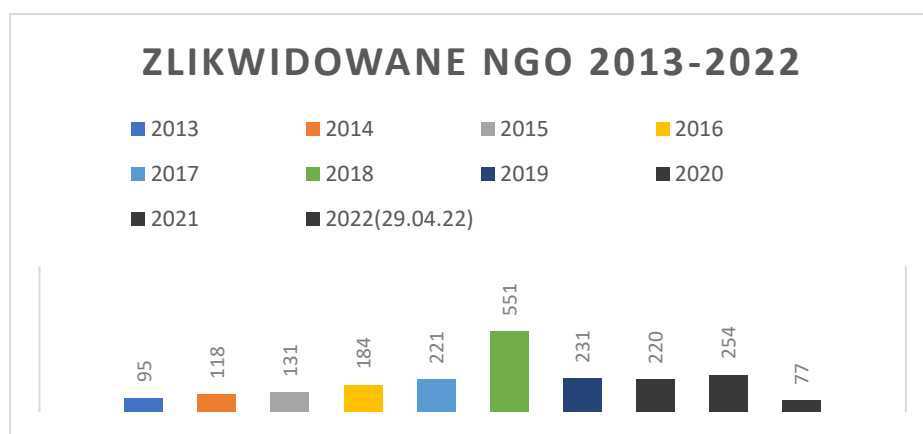
³⁸ Lursoft, <https://www.lursoft.lv/>, [dostęp 12.05.2022 r.].

³⁹ Young Folks, <https://youngfolks.lv/>, [dostęp 12.05.2022 r.].

⁴⁰ Latvijas Pilsoniskā Alianse, *NVO Ilgtspējās Indeks Latvija*, https://nvo.lv/uploads/latvia_zinojums_final.pdf, Rīga, 2020, s. 8, [dostęp 12.05.2022 r.].

Tak samo Łotewskie Stowarzyszenie Pszczelarzy również podjęło działalność charytatywną w czasie epidemii Covid-19 i przekazało około 2 197 kilogramów miodu szpitalom i pracownikom pogotowia ratunkowego. Takie przykłady pokazują, że organizacje pozarządowe są wrażliwe na potrzeby swoich członków, regionu i miejscowej ludności. Dzięki analizie potrzeb mogą oni dostosować swoje działania do potrzeb grupy docelowej⁴¹.

Niektóre organizacje nie wytrzymały kryzysu wywołanego przez pandemię Covid-19 i zakończyły swoją działalność. W latach 2020-2022 (29.01.2022) zlikwidowano 551 organizacji, analizując ogólną statystykę zlikwidowanych organizacji w ostatnich 10 latach, okres 2020-2021 nie różni się zbyt wiele od 2019 albo 2017 r., jest też 2 razy mniejszy niż w 2018 r., ale mimo to w tej liczbie mieszczą się organizacje, które zakończyły działalność ze względu na trudności w pracy w czasie pandemii⁴². Poniższy wykres został zrobiony na podstawie danych z oficjalnej statystyki Lursoft, dotyczącej zlikwidowanych w latach 2013-2022 organizacji pozarządowych na Łotwie⁴³.

Wykres nr 1. Zlikwidowane NGO 2013-2022. Źródło- Statystyka Krajowej Służby Skarbowej Lursoft z dnia 29.04.2022 r., <https://www.lursoft.lv/>, [dostęp 29.04.2022].

Latvijas Pilsoniskā Alianse (Civic Alliance Latvia) w lipcu-sierpniu 2021 r. przeprowadziła badanie wśród przedstawicieli stowarzyszeń i fundacji na temat wpływu Covid-19 na ich działalność. W badaniu wzięło udział 26 organizacji z następujących obszarów: społeczeństwo obywatelskie, edukacja i nauka, prawa człowieka, młodzież, kultura, działalność charytatywna, pomoc społeczna, promocja zdrowia i ochrona środowiska. Ponad połowa organizacji stwierdziła, że nie jest możliwa realizacja celów zawartych w statucie i odnotowała negatywny wpływ na swoją działalność, dwie, że wpływ jest pozytywny, a co trzecia-że nie ma

⁴¹ Tamże, [dostęp 12.05.2022 r.].

⁴² Lursoft, *Sabiedrisko organizāciju, to apvienību, biedrību un nodibinājumu dibināšanas dinamika*, <https://www.lursoft.lv/>, [dostęp 12.05.2022 r.].

⁴³ Tamże, [dostęp 29.04.2022 r.].

żadnego wpływu. Ponad połowa odpowiedziała w badaniu, że wpływ był odczuwalny głównie w postaci opóźnień w realizacji konkretnych projektów, a co piąta stwierdziła, że wpływ był imponujący i że ponad połowa projektów mogła zostać zrealizowana. Warto mieć na uwadze, że aktywność działalności (ilości i detali realizowanych projektów) tych organizacji mogą być różne, ponieważ nie pojawiają się szczegółowe dane dotyczące badanych przedstawicieli organizacji⁴⁴.

2. Analiza działalności stowarzyszenia New East

2.1 Podstawowa informacja o stowarzyszeniu New East

Stowarzyszenie New East rozpoczęło swoją działalność w 2014 r. jako inicjatywa młodzieżowa. Od 09.08.2016 r. organizacja jest oficjalnie zarejestrowana w Dyneburgu (Daugavpils) na Łotwie. Informacja o rejestracji dostępna jest na oficjalnej stronie bazy danych Krajowej Służby Skarbowej - Lursoft⁴⁵. Według Lursoftu od 2016 r. działalność New East identyfikuje się według następujących NACE kodów – „Działalność usługowa w zakresie informacji pozostała, gdzie indziej niesklasyfikowana” (63.99) i „Działalność pozostałych organizacji członkowskich, gdzie indziej niesklasyfikowana” (94.99)⁴⁶.

Oficjalne motto organizacji, które przedstawia zainteresowanie jej członków w rozwoju i zaangażowaniu społeczności w kierunku pozytywnych lokalnych, regionalnych, narodowych zmian, to *„New East: dla nowej edukacji, zaangażowania społeczeństwa i pozytywnych transformacji” (For New Education, Engaged Citizens and Positive Change)*. Ogólnym i globalnym celem organizacji pozarządowej według statutu jest rozwój i udostępnianie kultury niepaństwowej⁴⁷ i edukacji nieformalnej w regionie, kraju i poza jego granicami, rozwój mediów i walka z dezinformacją, wspieranie wartości europejskich, w tym demokratycznych, ochrona praw mniejszości, walka z wszelkimi formami dyskryminacji, a także pomoc informacyjna, prawna, finansowa i socjalna w rozwiązywaniu problemów mieszkańców regionu⁴⁸. Stowarzyszenie New East ma również bardziej szczegółowe i dodatkowe cele, które rozszerzają jego zakres działalności:

⁴⁴ Latvijas Pilsoniskā Alianse, *Biedrību un nodibinājumu viedokļu apkopojums par vīrusa Covid-19 pandēmijas ietekmi*, https://nvo.lv/lv/zina/biedribu_un_nodibinajumu_viedoklu_apkopojums_par_virusa_covid19_pandemijas_ietekmi, [dostęp 13.05.2022 r.].

⁴⁵ Lursoft, New East, <https://company.lursoft.lv/ru/new-east/40008254520>, [dostęp 13.05.2022 r.].

⁴⁶ Tamże, [dostęp 13.05.2022 r.].

⁴⁷ Organizacja New East wykorzysta nazwę „kultura niepaństwowa” dla określenia procesów kulturalnych i twórczych, które nie są finansowane przez organizacje państwowe, które wspierają tradycyjne aktywności i projekty kulturalne związane z łotewskimi tradycjami kulturowymi i kanonem

⁴⁸ New East, *Statut organizacijas New East*, [dostęp 16.05.2022 r.].

- tworzenie ekosystemów w celu przekazywania pozytywnych doświadczeń i ich wdrażanie w regionie w celu zmiany krajobrazu kulturowego,
- angażowanie różnych grup społecznych do otwartego dialogu, dyskusji i refleksji (zwłaszcza mniejszości etnicznych, grupy w ryzyku socjalnego wykluczenia i młodzieży),
- wspieranie młodzieży i niezależnych inicjatyw twórczych,
- tworzenie i rozwijanie programów ukierunkowanych na pozytywną zmianę społeczną, interakcję i inkluzję,
- poruszanie tematów istotnych dla społeczeństwa wschodnioeuropejskiego - równość, walka z dezinformacją i cenzurą, zasady demokracji, wolność słowa, myśli i wyboru itp.,
- tworzenie dostępnych nieformalnych programów edukacyjnych (zwłaszcza dla młodzieży), rozwijających umiejętność korzystania z mediów, dziennikarstwa, krytycznego myślenia i analizy,
- tworzenie platform współpracy międzynarodowej i wymiany w celu znalezienia długoterminowych, pozytywnych rozwiązań⁴⁹.

Cele te są realizowane poprzez organizację programów, projektów i wydarzeń - w ciągu 5 lat działalności organizacja zrealizowała ponad 80 projektów edukacyjnych, kulturalnych i medialnych w formie stacjonarnej i zdalnej.

Zgodnie ze statutem, zadaniami organizacji pozarządowej New East są:

- Organizacja imprez kulturalno-oświatowych, mających na celu poprawę warunków życia dzieci, młodzieży i osób ze specjalnymi potrzebami,
- Opracowanie systemu informacyjnego dostępnego i skutecznego dla ogółu społeczeństwa; gazety, programy telewizyjne, radiowe i internetowe,
- Współpraca z innymi organizacjami państwowymi i pozarządowymi w celu popularyzacji Łotewskich i Łatgalskich tradycji i kultury⁵⁰.

Wewnętrzna organizacja zespołu New East składa się z 2 członków zarządu i 15 członków zespołu. Przez nich przechodzą wszystkie projekty organizacji. Członkowie zespołu zajmują się administracją, nadzorowaniem i przygotowywaniem wniosków, rekrutacją, współpracą, planowaniem, logistyką i ogólnie biorą udział we wszystkich procesach, które determinują działalność New East. Dodatkowo organizacja posiada dział SMM (social media marketing), który zajmuje się budowaniem marki New East w przestrzeni internetowej, promowaniem wydarzeń i produktów, budowaniu komunikacji z mediami, odbiorcami, sponsorami oraz obsługą strony internetowej. Księgowy (usługa zewnętrzna) jest

⁴⁹ Oficjalna strona internetowa New East, <https://www.neweasteurope.com/about-us> [dostęp 17.05.2022 r.].

⁵⁰ Statut organizacji New East, [dostęp 16.05.2022 r.].

odpowiedzialny za stronę finansową organizacji. Członkowie zespołu mają siedziby w różnych miastach i krajach, często pracując zdalnie.

Prezes zarządu New East Pan Joren Dobkiewicz mówi o zespole: *„Niektórzy z naszych kuratorów mieszkają i pracują w Portugalii, Polsce, na Litwie i w różnych miastach Łotwy. Z jednej strony utrudnia to czasem realizację projektów w trybie stacjonarnym, ale z drugiej strony daje bardziej globalne spojrzenie, chęć przekazywania i wdrażania na Łotwie pozytywnych wartości, działań i inicjatyw z innych krajów.”⁵¹.*

W realizację projektów zaangażowani są także wolontariusze. Na dzień 30.04.2022 r. jest ich dwudziestu. New East oferuje szeroki wachlarz możliwości zaangażowania młodzieży jako wolontariuszy. Potencjalni wolontariusze mogą wybrać obszar działalności organizacji, w którym widzą swoje możliwości zaangażowania albo zainteresowanie, na przykład przygotowanie projektów, praca z sprzętem technicznym, komunikacja i tworzenie treści, tłumaczenie itd. Podczas wolontariatu młodzi ludzie mają okazję zdobyć nową wiedzę, rozwinąć swój już istniejący potencjał i umiejętności, sprawdzić się i zdobyć doświadczenie.

W przypadku niektórych projektów indywidualnie zapraszani są specjaliści: kuratorzy, eksperci w dziedzinie dziennikarstwa, przedsiębiorczości i umiejętności korzystania z mediów aktywnie uczestniczą w programach edukacyjnych i seminariach, młodzi reżyserzy i aktorzy zaangażowani w projekty teatralne, historycy i tłumacze zaangażowani w tworzenie gier terenowych itp.

Joren Dobkiewicz: *„Stworzyliśmy młodą i otwartą wspólnotę, która ma wokół siebie silną społeczność. Wiek zespołu, kierownictwa i wolontariuszy nie przekracza średnio 25 lat, co moim zdaniem daje nam możliwość realizacji trafnych projektów dla naszych głównych odbiorców w wieku 15-35 lat, mówimy z nimi tym samym językiem, rozumiemy ich potrzeby w danej chwili. Ważne jest również to, że nasz zespół to nie tylko młodzi ludzie podejmujący inicjatywę; każdy członek zespołu ma doświadczenie, wiedzę i wykształcenie w dziedzinie, którą się zajmuje - uczestniczą w wykładach, kursach, biorą udział w podobnych programach międzynarodowych, analizując aktualną wiedzę na konkretny temat. Ponadto często współpracujemy z lokalnymi i międzynarodowymi ekspertami w celu podniesienia jakości programów i stworzenia profesjonalnego podejścia. To właśnie nas wyróżnia - profesjonalne podejście, globalne spojrzenie, ale także chęć rozwijania i znajdowania rozwiązań dla społeczności lokalnych w Europie Wschodniej, WNP (Wspólnota Niepodległych Państw) czy na Kaukazie.”⁵².*

⁵¹ Wywiad z prezesem zarządu organizacji New East Jorenem Dobkiewiczem, przeprowadzony 20.05.2022 r.

⁵² Tamże.

W różnym czasie od 70% do 90% przychodów organizacji pochodziło i nadal pochodzi z dotacji unijnych, dotacji ambasad i fundacji z krajów Unii Europejskiej oraz USA. Większość z nich jest przeznaczona na rozwój i realizację programów twórczych w Europie Wschodniej⁵³.

W 2019 r. wzrost dochodów w porównaniu z poprzednim okresem wyniósł ponad 400%, w 2020 r. +264%, w 2021 r. +105%⁵⁴. W ciągu ostatniego roku, w trakcie sytuacji kryzysowej wywołanej przez pandemię Covid-19 oraz zmniejszenia finansowania przez różnego rodzaju dotacje, organizacja skierowała wszystkie swoje zasoby na rozwój instytucjonalny i weryfikację budżetu w celu ustabilizowania swojej niezależności finansowej, dzięki czemu zmniejszył się procentowy wpływ dotacji, a wzrosła stabilność finansowa organizacji.

New East dysponuje szerokim wachlarzem kanałów i rodzajów współpracy- w strategii New East istnieją 3 rodzaje współpracy z partnerami:

1) Partnerzy finansujący (partnerzy sponsorujący) - współpraca opiera się na finansowaniu przez partnera finansującego i realizacji przez organizację zatwierdzonych projektów. (np. ambasady, Urząd Miasta Daugavpils, Pomoc Polakom na wschodzie itp.);

2) Partnerzy na rzecz pozytywnych zmian - partnerzy w długoterminowych projektach i tworzeniu transformacji społecznej. Współpraca polega na łączeniu sił i dostępnych zasobów fizycznych, ludzkich, twórczych w celu rozwiązywania długofalowych problemów społeczno-kulturowych (LJP, Daugavpils2027, Dagne, DJUNO);

3) Istnieją także partnerzy medialni - pomagają oni w rozpowszechnianiu informacji o projektach, wydarzeniach i ogólnej działalności organizacji. Od czasu do czasu uczestniczą również w międzynarodowych programach dziennikarskich jako wykładowcy lub mentorzy. Obecni partnerami medialnymi New East są lokalne platformy medialne i gazety (takie jak CHAYKA, Latgales Laiks, Grani), media krajowe, telewizja i radio (takie jak LTV7, RUS LSM, TV3, Latvijas Radio 5, Latvijas Radio 2/4/5) oraz media spoza Łotwy - Radio Polonia, Radio Tochka itd⁵⁵.

W kontekście Łotwy i regionu Łatgalii, ze względu na niewielkie terytorium i małą liczbę aktywnych organizacji, nie ma konkurencji, a organizacje o podobnych celach stają się partnerami, aby wzajemnie uzupełniać swoje zasoby, dzielić się doświadczeniem i szybciej osiągnąć wspólny cel. New East współpracuje także z 23 lokalnymi i krajowymi organizacjami pozarządowymi, w tym z portalami informacyjnymi, radiem i telewizją, ośrodkami

⁵³ Strategia stowarzyszenia New East, str. 11. [dostęp 21.05.2022 r.].

⁵⁴ Tamże.

⁵⁵ Tamże.

młodzieżowymi, szkołami i miejscami organizacji wydarzeń kulturowych w Daugavpils, Łatgalii i na Łotwie⁵⁶.

2.2 Analiza działań organizacji - 2016-2019 r.

Organizacja specjalizuje się w 4 obszarach: media, nieformalna edukacja, kultura pozarządowa i programy zaangażowania społecznego.

Projekty medialne obejmują działania charakteryzujące się tworzeniem treści informacyjnych i rozrywkowych w języku rosyjskim, łotewskim, angielskim i innych. Projekty medialne są realizowane dzięki partnerom-młodym i profesjonalnym dziennikarzom z Łotwy, Polski, Litwy, Estonii, Portugalii, Białorusi i innych krajów. Do tej pory organizacja zaangażowała ponad 50 młodych, początkujących i profesjonalnych dziennikarzy, którzy w ramach różnych projektów stworzyli ponad 100 materiałów wideo, audio i tekstowych. Każdy materiał został opublikowany na oficjalnej stronie organizacji na Facebooku i łącznie objęto nimi ponad 150 tys. osób⁵⁷.

W tych projektach medialnych tematyką jest historia ludzi z różnych środowisk, ich zawodów, różnorodność inicjatyw i nowo powstających przedsiębiorstw w krajach bałtyckich. Ponadto kultura, aktualna sytuacja w sektorze pracy z młodzieżą, różnorodność opinii, wspieranie aktywnych organizacji, społeczności i organizacji pozarządowych, które dążą do pozytywnych zmian i w praktyce stają się przykładem szerzenia wartości demokratycznych, zaangażowania w rozwój regionalny i rozwiązania aktualnych problemów socjalnych, ekologicznych, międzykulturowych.

„Nasze projekty medialne mają na celu rozwój obywatelskiego i niezależnego dziennikarstwa oraz tworzenie nowej, pozytywnej, różnorodnej i obiektywnej media przestrzeni”⁵⁸.

Drugim obszarem działalności projektowej organizacji jest edukacja nieformalna. New East angażuje się również w działania na rzecz różnorodności, rozwoju i dostępności edukacji nieformalnej, tworząc międzynarodowe programy edukacyjne w zakresie umiejętności korzystania z mediów, dziennikarstwa i przedsiębiorczości. Każdy z istniejących programów ma na celu rozwijanie umiejętności analitycznego i krytycznego myślenia.

⁵⁶ Strona internetowa stowarzyszenia New East, *Partners*, <https://www.neweasteurope.com/>, [dostęp 15.05.2022 r.].

⁵⁷ Oficjalna strona stowarzyszenia New East na Facebooku, <https://www.facebook.com/neweast.europe>, [dostęp 22.05.2022 r.].

⁵⁸ Strona internetowa stowarzyszenia New East, *Programs*, <https://www.neweasteurope.com>, [dostęp 15.05.2022 r.].

Ideą programów jest zdobywanie wiedzy w nieformalnym środowisku⁵⁹ od międzynarodowych i lokalnych ekspertów (przedsiębiorców, marketerów, dziennikarzy, specjalistów i wielu innych). Główna metodologia polega na połączeniu wiedzy teoretycznej w formie wykładów i seminariów z elementami praktycznymi, które dają możliwość zastosowania wiedzy teoretycznej w życiu codziennym i przyjrzeniu się rezultatom. Każdy program zawiera element konkursu lub gry, co zdaniem organizatorów przyczynia się do motywacji i pobudzenia uczestników⁶⁰.

Joren Dobkiewicz: *"Połączenie wiedzy teoretyczna i praktyki pomagają zrozumieć, jak działają różne dziedziny, zwiększyć kompetencje, zdobyć doświadczenie i rozwinąć umiejętności, które będą przydatne i istotne w szybko zmieniającej się nowoczesności"*⁶¹.

Jednym z największych, głównych i cyklicznych projektów ze sfery edukacji jest Media Lab -międzynarodowy program edukacyjny dla młodzieży, szlifujący umiejętności dziennikarskie i korzystania z mediów. W programie szkolnym pominięto potrzebę rozwoju umiejętności korzystania z mediów wśród młodzieży, dlatego stowarzyszenie koncentruje się na dostępności nauczania tych umiejętności i informowaniu o ich znaczeniu w Europie. Od 2018 stworzono i przeprowadzono 10 kursów edukacyjnych Media Lab. Program każdego kursu różni się w zależności od aspektów, którymi się zajmuje, planowanych beneficjentów, partnerów i czasu trwania kursu, dlatego - podobnie jak w przypadku innych projektów cyklicznych - nie należy go traktować jako projektu, lecz jako elastyczny format. Na przykład:

MEDIA LAB Baltija to kurs dziennikarstwa i tworzenia treści dla młodych ludzi z krajów bałtyckich prowadzony przez łotewskich dziennikarzy, lingwistów i ankierów.

MEDIA LAB Radio Hackathon był trzydniowym zespołowym maratonem idei zorganizowanym z okazji 95. rocznicy powstania łotewskiego radia. Składał się on z samodzielnej pracy uczestników nad ideą audycji radiowej, wykładów i zadań praktycznych, prowadzonych przez ekspertów z Łotewskiego Radia, Uniwersytetu Warszawskiego, Ambasady USA, LSM, IREX, Start Strong⁶².

Drugim ważnym projektem jest Mediathon, czyli maraton myśli, którego celem jest zwrócenie uwagi na konkretne problemy, zagadnienia oraz wydarzenia, poprzez tworzenie innowacyjnych i ekologicznych socjalnych media kampanii. Program obejmuje wykłady na temat przygotowania kampanii medialnych oraz praktyczną pracę nad realizacją pomysłów. Do

⁵⁹ Zdobywanie wiedzy w nieformalnym środowisku - process nauczania się, który nie wiąże się z formalnym zdobywaniem wiedzy w szkole czy na uniwersytecie.

⁶⁰ Tamże, [dostęp 15.05.2022 r.].

⁶¹ Wywiad z prezesem zarządu New East Jorenem Dobkiewiczem, przeprowadzony 20.05.2022 r.

⁶² Strona internetowa stowarzyszenia New East, *Programs*, <https://www.neweasteurope.com>, [dostęp 15.05.2022 r.].

tej pory hackathony zwracały uwagę na kwestie ochrony środowiska, bezpiecznego zachowania się podczas pandemii Covid-19 itp.

Trzecim ważnym i podstawowym programem jest Business Lab - wykłady przedsiębiorców i specjalistów od marketingu połączone z grą symulacyjną, w której uczestnicy muszą rozwiązywać problemy i wyzwania związane z prowadzoną przez siebie działalnością biznesową, rozwijać aktywność przedsiębiorczą, wykorzystując umiejętności analityczne i krytyczne myślenie⁶³.

Joren Dobkiewicz powiedział: *„Dzięki formatowi gry symulacyjnej uczestnicy biorą bezpośredni udział w procesach biznesowych, ale nie boją się popełniać błędów, jednocześnie zdobywając wyniki swoich decyzji, wiedzę i swoje pierwsze doświadczenie”*⁶⁴.

Następnym ważnym elementem funkcjonowania jest kultura. Poprzez kulturę niepaństwową, która nie wpisuje się w ramy państwowego i tradycyjnego kanonu, New East nawiązuje dialog ze społeczeństwem w przestrzeni postsowieckiej, zachęcając do przemyślenia tragicznej przeszłości i stworzenia wizji wektora rozwoju i wartości europejskich⁶⁵.

New East wierzy, że programy kulturalne w całej swojej różnorodności *„mogą pomóc naszej społeczności w odbudowie, rozwoju, przekraczaniu granic i demokratycznym myśleniu poprzez szczery dialog, inkluzję, pluralizm idei i opinii”*⁶⁶.

New East działa na polu kultury niepaństwowej, ponieważ uważa, że kultura, podobnie jak wiele innych dziedzin życia społecznego, jest upolityczniona, i istnieje potrzeba zaangażowania proaktywnych młodych ludzi w tworzenie platform dialogu, spojrzenie na pozytywne doświadczenia europejskie i nowe formy komunikacji, które przyczynią się do ekologicznej transformacji państwa i poglądów społeczeństwa.

W koncepcji działalności stowarzyszenia związanej z rozwojem kultury, dużo uwagi skupia się na dziedzinie teatru i sferze performatywnej. New East współpracuje z lokalnymi, młodymi aktorami, teatrem ludowym „Iskateł”, organizuje szkolenia dla lokalnych grup teatralnych, zaprasza profesjonalnych reżyserów i producentów teatralnych. Pozwala to na budowanie kompetencji, zdobywanie nowej wiedzy i rozwijanie posiadanych już umiejętności aktorskich i reżyserskich oraz doświadczeń twórczych. Uczestnicy projektów teatralnych wspólnie tworzą spektakle i widowiska teatralne. Za każdym razem młodzi ludzie, biorący udział w programie, wybierają tematy aktualne, problematyczne, ważne dla nich personalnie, adaptując dzieła literackie do współczesnych realiów, a forma teatralna pozwala na otwartą

⁶³ Tamże.

⁶⁴ Wywiad z prezesem zarządu stowarzyszenia New East Jorenem Dobkiewiczem, przeprowadzony 20.05.2022 r.

⁶⁵ Strona internetowa stowarzyszenia New East, *Programs*, <https://www.neweasteurope.com>, [dostęp 15.05.2022 r.].

⁶⁶ Tamże.

refleksję, daje szansę na własne przemyślenia i dokonywanie poszukiwań artystycznych i kulturalnych. Teatr staje się pewnym czynnikiem kompleksowo jednoczącym wartości artystyczne, edukacyjne i społeczne w uniwersalne medium poznawania świata.

Sfera projektów kulturalnych obejmuje również program Hi!Story, który jest tematyczną miejską grą na orientację, łączącą kontekst edukacyjny i rywalizacyjny. Uczestnicy nie tylko szukają miejsc na mapie miasta, ale także wykonują zadania, odpowiadają na pytania i poznają nowe fakty dotyczące kultury, historii, tradycji, postaci i wydarzeń historycznych. Gra powstała z myślą o tym, czego szkoły często nie dostrzegają, jej ideą jest pokazanie historii miasta, regionu, kraju i świata, która nie jest popularna, o której się nie mówi w szkołach⁶⁷.

Innym formatem, który nie jest związany z działalnością offline, jest seria filmików-wywiadów w formie programu kulinarnego- „Izgaršo Latgali!”. Łatgalia jest regionem bardzo wielokulturowym, wielonarodowym i wielojęzycznym, dlatego, aby odkryć współlistnienie tych aspektów, pomysł polega na zaproszeniu przedstawiciela danej kultury na rozmowę i przygotowaniu wraz z nim tradycyjnej potrawy dla lokalnej wspólnoty konkretnego kręgu kulturowego. Podczas dialogu widzowie dowiadują się o cechach kulturowych, tradycjach, historii ludzi i poznają nowy kulinarny przepis. Do tej pory powstały 4 filmiki o lokalnej kulturze Żydów, Polaków, Łatgalców i Białorusinów. Takie przykłady pozwalają nam zrozumieć, jak różna, a jednocześnie zjednoczona jest społeczność łatgalska w swoich różnicach kulturowych⁶⁸.

Takie projekty pozwalają informować lokalną społeczność o różnorodności i wyjątkowości jej historii i kultury za pomocą różnego rodzaju narzędzi artystycznych, kanałów multimedialnych i elementów gier, jednoczyć społeczność i przekazywać ważne przesłania za pośrednictwem sztuki.

Jest jeszcze jeden, czwarty aspekt, który różni się w założeniach i realizacji od wyżej wymienionych. Hasło New East dotyczy nowej edukacji, zaangażowanej społeczności i pozytywnej zmiany w zakresie globalnej integracji społecznej. To nie tylko konkretny obszar działalności organizacji, do którego pasują określone działania, to także metoda, która łączy wszystko, co robi New East, w jedno wspólne znaczenie i misję. Celem tych działań jest stworzenie otwartych platform wymiany doświadczeń i opinii, przyjmowanie i uczenie się na podstawie pozytywnych zmian i rozwiązań w różnych aspektach życia społecznego, zarówno w kontekście regionu, kraju, jak i krajów sąsiednich o podobnym kontekście społeczno-kulturowym. Jest to obszar międzysektorowy, najmniej zauważalny ale najważniejszy,

⁶⁷ Tamże.

⁶⁸ Tamże.

ponieważ jego celem jest zrównoważony, długofalowy rozwój i przełamywanie barier w angażowaniu i współistnieniu różnych grup⁶⁹.

Joren Dobkiewicz powiedział: „*W naszych projektach koncentrujemy się na różnych rodzajach grup społeczno-kulturowych, poprzez spektakle, dyskusje, projekty edukacyjne, projekty międzynarodowe, aby stworzyć międzypokoleniową, międzyetniczną i międzyjęzykową więź społeczną bez barier zarówno w dialogu, jak i sąsiedztwie. Staramy się wyrobić nawyk rozmawiania, dyskusowania, dzielenia się, tworzenia, łączenia sił i środków w celu rozwoju krajobrazu społeczno-kulturowego, przede wszystkim wśród społeczności lokalnej*”⁷⁰.

Jednym z projektów, który koncentruje się na tej metodzie współdziałania i dialogu jest LAVKA- otwarta platforma, miejsce wymiany doświadczeń, dyskusji i nieformalnych spotkań. W ramach tematycznego wydarzenia zaproszeni są goście i prelegenci z różnych dziedzin (artyści, aktorzy, przedsiębiorcy, organizacje młodzieżowe, dziennikarze itp.), którzy opowiadają o swoich doświadczeniach, odpowiadają na aktualne pytania, dzielą się swoją opinią i historiami⁷¹.

Mniej widocznymi przejawami funkcjonowania organizacji są różne platformy i kanały komunikacji, z których korzysta New East, np. oficjalna strona internetowa, portale społecznościowe z różnymi grupami odbiorców. Przejawem tej metodologii jest także częste wykorzystywanie trzech języków w komunikacji, organizowanie imprez na rzecz spójności i zaangażowania, aktywny udział członków zespołu New East w wydarzeniach publicznych, strategia rozwoju miasta w konkursie na Europejską Stolicę Kultury, wywiady i platformy dyskusyjne.

Organizacja istnieje od ponad 5 lat i w tym czasie jej działalność ulegała różnego rodzaju transformacjom, budowała jedną strukturę i rozwijała się. Każdy rok i każde wydarzenie stanowiły część rozwoju i miały wpływ na działania i jej system wewnętrzny. W tym podrozdziale przyjrzymy się głównym etapom rozwoju oraz czynnikom wpływającym na działalność organizacji.

2016 r. był początkiem działalności organizacji i drogi, którą obecnie ona kontynuuje. Organizacja została zarejestrowana w sierpniu 2016 r. i w okresie od rejestracji do 2017 r. zajmowała się głównie biurokracją personalną - przygotowaniem statutu, zakładaniem konta bankowego, kompletowaniem niezbędnych dokumentów. Do końca 2016 r. organizacja kilkakrotnie była partnerem małych projektów, uczestniczyła w projekcie kulturalnym Rady Miasta Daugavpils oraz zorganizowała krótkie warsztaty na temat promocji, przeznaczonych

⁶⁹ Strona internetowa stowarzyszenia New East, *Programs*, <https://www.neweasteurope.com>, [dostęp 15.05.2022 r.].

⁷⁰ Wywiad z prezesem zarządu stowarzyszenia New East Jorenem Dobkiewiczem, przeprowadzony 20.05.2022 r.

⁷¹ Strona internetowa stowarzyszenia New East, *Programs*, <https://www.neweasteurope.com>, [dostęp 15.05.2022 r.].

dla młodzieży. W tym czasie nie był jeszcze w pełni sformułowany i zrozumiały jasny kierunek rozwoju organizacji, jej możliwości, zrównoważona filozofia wewnętrzna i marka. Grupa młodych i przedsiębiorczych ludzi należała do organizacji pozarządowej Young Folks. Po kilku latach aktywnego uczestnictwa i organizacji wydarzeń kulturalnych postanowili stworzyć w Dyneburgu (Daugavpils) własną organizację, aby samodzielnie kreować przestrzeń kulturalną regionu. Kurator projektów Alona Didenko wspomina : *„Jestem w New East od początku jej działalności, miałem 16 lat i znalezienie w Daugavpils interesujących i odpowiednich dla tego wieku projektów było wówczas bardzo problematyczne, ale personalnie ja, miałam gorące pragnienie, by aktywnie uczestniczyć w życiu kulturalnym i społecznym. W pewnym momencie udało mi się wejść w skład organizacji w Rydze, ale chciałem zrobić coś własnego, dla siebie i osób o podobnych poglądach, skupić wokół siebie młodą, przedsiębiorczą społeczność. W tamtym czasie założenie organizacji przez moich starszych już teraz kolegów z pracy było dla mnie okazją do bycia częścią aktywnej społeczności oraz tworzenia projektów i inicjatyw istotnych i dostępnych dla młodych ludzi”*⁷².

Zarząd organizacji, który tylko zaczął działalność związaną z prowadzeniem organizacji pozarządowej, przeszedł przez etap adaptacji, organizacji pracy, rozwiązywania problemów prawnych i biurokratycznych. Od 2017 r. działania projektowe organizacji stały się bardziej aktywne. Pojawiły się pierwsze wydarzenia, projekty, które teraz się ukształtowały i zapisały się w kalendarzu cyklicznych wydarzeń. W 2017 r. w dniu 21.11 zorganizowano performanse poświęcony wydarzeniom na Majdanie, podczas którego młodzi ludzie wyszli na główną ulicę miasta, by recytować wiersze i śpiewać ukraińskie pieśni. W tym czasie pojawił się również projekt „Kvartirnik”. Początkowo w Związku Radzieckim „kvartirnik” to był koncert odbywający się w zwykłym mieszkaniu w domu, od tego nazwa- „kvartirnik”(ru. Квартирник) pochodzi od słowa „kvartira” (ru. квартира), czyli mieszkanie. Zazwyczaj jest to mała grupa muzyków z instrumentami akustycznymi, jak na przykład gitara. Słuchacze mają szansę lepiej poznać wykonawców, a muzycy - swoją publiczność. Tworzy to nieformalną atmosferę, która zaciera granicę między wykonawcą a publicznością. New East zmienił tę koncepcję i nazwał „kvartirnik” otwartą przestrzenią dla wszystkich, którzy chcą pokazać swoją kreatywność i talent, swego rodzaju otwarty mikrofon. Uczestnicy mieli możliwość czytać wiersze, wystawiać sztuki teatralne, grać na różnych instrumentach, śpiewać itp na organizowanej, nieformalnej scenie. Niezależnie od gatunku, języka czy idei, każdy miał możliwość wykazania się kreatywnością i artyzmem. Był to rodzaj koncertu-niespodzianki, którego programu nie wiedzieli nawet sami organizatorzy, tak jak scena była dostępna dla każdego i program budował

⁷² Wywiad z kuratorem projektów New East Aloną Didenko, przeprowadzony 24.05.2022 r.

się w trakcie samego koncertu. W ciągu lat 2017-2019 zorganizowano 8 takich wydarzeń w Dyneburgu (Daugavpils)⁷³.

W tym okresie tak samo zaczęły nawiązywać się umowy o partnerstwa. Organizacja New East nawiązała współpracę z estońską organizacją pozarządową VitaTiim w celu wspólnego stworzenia projektu edukacyjnego Media Lab, została także partnerem w tworzeniu i wdrażaniu platformy dyskusyjnej LAVKA i uczestniczyła w każdym kolejnym jej tworzeniu, została także partnerem w realizacji projektu Hay Day (platformy wymiany doświadczeń między specjalistami głównie ze sfery IT). Oprócz wydarzeń Hay Day i LAVKA, w tym roku odbyła się dyskusja EUROPE2050 na temat Europy przyszłości i miejsca Łotwy w kontekście Europejskim oraz wydarzenie Dzīva Bibliotēka dla młodych ludzi na temat zawodów i ich perspektyw w lokalnym środowisku. Podsumowując ten rok, można podkreślić początek formowania i poszukiwania form projektów, nacisk na sferę społeczną oraz początek partnerstw krajowych i międzynarodowych⁷⁴.

2018 r. wyróżnił się powstaniem i rozwojem programów edukacyjnych - po raz pierwszy w New East pojawił się projekt programu edukacyjnego dla młodzieży, który wówczas nazywał się Media Camp i składał się z wykładów i warsztatów na temat dziennikarstwa i tworzenia treści, w każdej grupie łączono młodego operatora, reżysera i dziennikarza w celu stworzenia wywiadu multimedialnego, po tym samym roku, wspólnie z Centrum Informacji US w Daugavpils, powstało laboratorium medialne, ale krótsze, trwające 3 dni. W tym samym roku zorganizowano pierwszą grę z zakresu przedsiębiorczości, wówczas wydarzenie nosiło nazwę Business Games i odbywało się w bardziej uproszczonej formie niż obecne laboratorium biznesowe. Kurator projektów New East Alona Didenko powiedziała mi: *„Myślę, że pierwszym punktem zwrotnym w rozwoju organizacji i podniesieniu poziomu jej działalności było zorganizowanie projektu Media Camp, który następnie przekształcił się w całą serię projektów edukacyjnych Media Lab. Był to nowy poziom jakości i współpracy dla New East w tamtym czasie, potem zaczęły się pojawiać większe projekty, nowe współprace i partnerzy zarówno na arenie krajowej, jak i międzynarodowej, a dziedzina mediów, dziennikarstwa i umiejętności korzystania z mediów jest nadal aktualna w 2022 r.”*⁷⁵.

Ważnym elementem działalności organizacji była również współpraca z teatrem „Iskatel” i zorganizowanie pierwszego kilkumiesięcznego szkolenia dla młodych aktorów z udziałem miejscowych reżyserów, które zaowocowało powstaniem pełnowymiarowej produkcji teatralnej. W przyszłości teatr będzie odgrywał znaczącą rolę w interesie członków organizacji.

⁷³ Oficjalna strona stowarzyszenia New East na Facebooku, <https://www.facebook.com/neweast.europe>, [dostęp 17.05.2022 r.].

⁷⁴ New East, *Sprawozdanie z działalności organizacji z 2017 r.*

⁷⁵ Wywiad z kuratorem projektów New East Aloną Didenko, przeprowadzony 24.05.2022 r.

W rezultacie w 2019 r. stworzono i zorganizowano kilka kolejnych spektakli i wieczorów poetyckich, a przedstawienia pokazywano nie tylko w Dyneburgu, ale tak samo w innych miastach Łotwy⁷⁶.

Kolejnym kluczowym punktem rozwoju były pierwsze działania organizacji poza Łotwą - w 2018 r., dzięki współpracy z Senatem Rzeczypospolitej Polskiej, zorganizowano LAVKA 100 - NIEPODLEGŁOŚĆ JEDNOCZY z okazji stulecia Łotwy i Polski. Dało to początek bliższej współpracy z Polską, a w 2019 r. we współpracy z Senatem i polskim parlamentem odbyło się kolejne wydarzenie - LAVKA WOLNOŚĆ JEDNOCZY na stadionie Narodowym w Warszawie, z udziałem gości z Łotwy, Litwy, Polski, Ukrainy, Rosji, Białorusi i Meksyku⁷⁷. Od tego czasu współpraca była kontynuowana, a kolejne New East zaczęła regularnie ubiegać się o dotacje od Fundacji Pomoc Polakom na Wschodzie i realizować projekty, które rozwijają i wzmacniają relacje polsko-łotewskie oraz są istotne dla polskiej diaspory w Łatgalii.

Podsumowując, 2018 r. można opisać jako czas poszukiwania nowych możliwości i poszerzania horyzontów - początek kierunku edukacyjnego, wyjście poza granice Łotwy, poszukiwanie nowych partnerów i eksperymentowanie w nowych formach i koncepcjach wydarzeń.

2019 r., a także początek 2020 r., można nazwać rokiem umacniania pozycji i intensyfikacji - powstaje nowy spektakl, projekt LAVKA obejmuje sferę teatru, urbanistyki, turystyki i sportu, zostaje zrealizowany program edukacyjny Media Lab dla krajów bałtyckich: w Narwie, Szawlach i Dyneburgu zorganizowano spotkania Media Lab, podczas których uczestnicy otrzymali wsparcie mentorów z Radia Bałtkom, New Black i Baltic Centre for Media Excellence. Po wspólnym finale programu w Dyneburgu zacieśniana jest również współpraca z Ambasadą USA, która będzie nadal wspierać programy edukacyjne w zakresie umiejętności korzystania z mediów i dziennikarstwa⁷⁸.

2.3 Analiza działalności organizacji New East 2020-2022 r.

W pierwszej połowie 2020 r. pandemia Covid-19 objęła także Łotwę. Pojawiły się towarzyszące jej ograniczenia, zakazy, godziny policyjne oraz wysoki odsetek zachorowań, co wpłynęło na codzienną działalność organizacji. Przed pandemią główną działalność organizacji stanowiły projekty kulturalne, edukacyjne i społeczne w formie stacjonarnej. W 2020 r. zaczyna się rozwijać pierwszy projekt medialny, celem którego staje się stworzenie medialnych

⁷⁶ Oficjalna strona organizacji New East w Facebook, <https://www.facebook.com/neweast.europe>, [dostęp 17.05.2022 r.].

⁷⁷ Strona internetowa stowarzyszenia New East, *Programs*, <https://www.neweasteurope.com>, [dostęp 18.05.2022 r.].

⁷⁸ Tamże, [dostęp 17.05.2022 r.].

materiałów (artykuły, filmiki i podcasty). Przed rozpoczęciem pandemii one również były nagrywane stacjonarnie. Ograniczenia i niestabilna sytuacja wymusiły zmianę podejścia i adaptację. Zarząd New East sformułował strategię przyszłych działań już w pierwszych miesiącach sytuacji niestabilnej, kiedy stało się jasne, że sytuacja jest poważna i New East nie będzie w stanie organizować już zaplanowanych projektów w sposób, do jakiego stowarzyszenie było przyzwyczajone. Na początku pandemii strategią było zajęcie się w pierwszej kolejności projektami i dotacjami, które były już zaplanowane na najbliższą przyszłość. W tej sytuacji niektóre z wydarzeń offline zostały przełożone o sześć miesięcy, inne dostosowano ze względu na dostępność i odpowiednią formę. Na przykład, program edukacyjny Media Lab w tym roku nosił nazwę MEDIA LAB STAY AT HOME i zmienił format na zdalny. Wykłady i warsztaty praktyczne odbywały się za pośrednictwem platformy Zoom, a zadania domowe przesyłane były na specjalnie utworzoną platformę. Zmiana formuły i realizacja programu w czasie kryzysu miała na celu nie tylko rozwój samego projektu, ale także była wyraźnym apelem do młodych ludzi, by pozostali w domu, mając jednocześnie możliwość uczenia się, komunikowania i angażowania w działania w jak największym stopniu. Projekt medialny również został dostosowany - powstały transmisje na żywo, podcasty, wywiady w formie filmików w serwisie Zoom itp. Po zamknięciu kwestii istniejących projektów i braku możliwości realizacji większości z nich, wprowadzono w życie drugi punkt strategii - skupienie się na obszarze podatnym na adaptację. Po przeanalizowaniu działań stałych, które można najlepiej dostosować do sytuacji, zdecydowano się na projekty medialne i edukację online. W realizację istniejącego projektu medialnego zaczęło się angażować coraz więcej młodych i profesjonalnych dziennikarzy, a w celu skoncentrowania się na dziedzinie mediów podczas pandemii Covid-19, złożono wnioski o kilka kolejnych projektów medialnych, co zaowocowało realizacją 2 dużych projektów medialnych i stworzeniem około 100 materiałów tekstowych, audio i wideo w okresie od 2020 do 2021 r.. W dziedzinie edukacji w tym czasie utworzono 3 kolejne pracownie multimedialne w formacie online. Osobno chcę podkreślić laboratorium medialne Media Lab Critical Thinking, które zostało zrealizowane w 2021 r. Edycja była największa pod względem geograficznym - wzięło w niej udział 110 uczestników z 10 krajów, to był największy geograficzny zasięg organizacji do tej pory⁷⁹. Rok 2020 można określić jako rok szybkiej adaptacji, ciągłej analizy sytuacji i elastyczności ze strony uczestników organizacji.

W 2021 r. stało się jasne, że niestabilna sytuacja może trwać dłużej niż przewidywano. Do tej pory członkowie New East zajmowali się jedynie planowaniem zewnętrznym,

⁷⁹ Sprawozdanie New East z wydarzenia Media Lab Critical Thinking, data wydania 10.01.2022 r.

tworzeniem i wzmocnieniem poszczególnych programów i projektów, nie koncentrując się na rozwoju wewnętrznym. W tym momencie New East zainteresował się funduszem Active Citizens Fund, a konkretnie programem Capacity Building, który obejmował fundusze na rozwój samych organizacji i poprawę jakości ich pracy - w 2021 r. New East zdobył tę dotację i rozpoczęły się prace wewnętrzne. Częścią strategii podwyższenia jakości i rozwoju organizacji było powiększenie zespołu, stworzenie strony internetowej, zaangażowanie IT specjalistów i projektantów dla profesjonalnej wizualizacji i budowania rozpoznawalności marki, wdrożenie metod zrównoważonego rozwoju, stworzenie strategii rozwoju na 5 lat, zwiększenie kompetencji zespołu, zaangażowanie ekspertów w rozwój wewnętrzny. Pandemia wykazała także niestabilność i ryzyko związane z zależnością organizacji od dotacji i prywatnych kontraktów na realizację działań i programów, dlatego dużą zmianą i wzrostem była dywersyfikacja budżetu poprzez rozszerzenie zakresu usług, które organizacja może świadczyć, oraz rozwój działalności gospodarczej. Nowe usługi dla New East to na przykład organizacja i zarządzanie wysokiej jakości transmisjami na żywo, które stały się jeszcze bardziej istotne w okresie pandemii Covid-19, tłumaczenia, produkcja treści medialnych, obsługa techniczna (światło, dźwięk), pomoc w napisaniu projektów itp.

Wiele z tych usług stało się możliwych dzięki środkom finansowym i strategicznemu planowi zakupu niezbędnego sprzętu, przede wszystkim w celu poprawy jakości własnych produktów. Dotyczy to zarówno produktów medialnych, jak i spektakli oraz innych wydarzeń offline, dzięki wysokiej jakości oświetleniu. New East pracuje również nad rozwojem działalności gospodarczej i stworzeniem płatnej platformy edukacyjnej online, na której we współpracy z ekspertami będą prowadzone wykłady, kursy i materiały z zakresu dziennikarstwa, marketingu, wiedzy finansowej, umiejętności korzystania z mediów itp. Ponadto, w trosce o rozwój działalności gospodarczej, New East rozpoczął pracę nad projektowaniem własnych produktów i stworzeniem sklepu internetowego NEW EASTORE. Po rozpoczęciu pracy z nowymi źródłami wsparcia finansowego wskaźnik uzależnienia organizacji od dotacji zaczął się zmniejszać.

Kolejnym ważnym procesem w 2021 r. była analiza dotychczasowych doświadczeń, potencjału każdego z programów, a także jaśniejsza wizja, misja i strategia rozwoju oraz zwiększania skali głównych, konkretnych programów. Joren Dobkiewicz: *„Ważnym etapem był ukierunkowany rozwój programów, zaangażowanie międzynarodowych ekspertów, profesjonalnych wykładowców w celu podniesienia jakości projektów, systematyczny rozwój programów, stałe podnoszenie jakości projektów (także poprzez rozwijanie własnych umiejętności i tworzenie sieci kontaktów). Kolejnym kluczowym elementem był ukierunkowany*

*rozwój cyklicznych programów z potencjałem, np. Media Lab, LAVKA, BUSINESS LAB, Hi!story, który pojawił się dopiero w 2021 r., ale stał się obiecującą formą projektów. Kolejnym kamieniem milowym w rozwoju instytucjonalnym New East było rozpoczęcie świadomego podnoszenia jakości, wdrażanie praktyk zrównoważonego rozwoju, dywersyfikacja i stabilizacja budżetu, zaangażowanie nowych ekspertów, wolontariuszy, członków organizacji pozarządowych, po raz pierwszy mieliśmy czas, chęć i potrzebę skupienia się na własnym, wewnętrznym rozwoju, który jest kontynuowany w 2022 r.*⁸⁰. W tym okresie pojawiła się jasna koncepcja czterech kierunków działań, która stopniowo nabierała kształtu, a także sformułowanie głównych, cyklicznych projektów oraz konkretnej strategii ich rozwoju i zwiększania skali.

W 2022 r., po zniesieniu ograniczeń, organizacja stopniowo wraca do rytmu życia i działania poza siecią. Doświadczenia związane z sytuacją kryzysową i epidemiologiczną nadal wpływają na działania, ponieważ okres ten można nazwać odwilżą w działalności offline, dodatkowo istnieje obawa i ryzyko powtórzenia się takiej sytuacji. W funkcjonowaniu organizacji można było zauważyć następujące zmiany: jeśli chodzi o wydarzenia, ich planowanie lub realizację – teraz organizacja preferuje wydarzenia albo łączące w sobie formę offline i online, albo które są offline, ale mają możliwość szybkiego dostosowania się do formatu online. W sezonie zimowym przez dwa lata z rzędu nasilała się nowa fala pandemii, więc uczestnicy zespołu New East uważają ten okres za niebezpieczny i niestabilny, dlatego starają się planować i realizować wydarzenia wiosną, latem lub na początku jesieni 2022, mimo że latem aktywność publiczności spada ze względu na luźny sezon letni, wakacje, ferie itp. Jednocześnie, jeśli chodzi o format offline, organizacja skupiła się na krótszych projektach. Jest to uzasadnione ryzykiem wystąpienia ewentualnych epidemii i niestabilnością sytuacji. Wydarzenia krótkoterminowe są z jednej strony mniej stabilne pod względem aktywności, ale w razie nieprzewidzianej sytuacji łatwiej je zrealizować, przełożyć lub odwołać. Równoległe z tym stanowiskiem kształtuje się proces zwiększania skali i podwyższania jakości. Na przykład, na rok 2022 zaplanowano duży festiwal teatralny z udziałem dwóch polskich reżyserów zawodowych i dwóch łotewskich, którzy w ciągu kilku miesięcy przygotowują cztery spektakle. Jego realizację zaplanowano na drugą połowę roku. Organizacja spodziewa się decyzji w sprawie w lipcu 2022 r. Obejmuje to również dużą kampanię na temat ekologii, w ramach której w ciągu pół roku przeprowadzono 37 działań offline i online. New East był w tym roku partnerem i aktywnie uczestniczył w pisaniu i kształtowaniu oferty Stolicy Kultury Europy miasta Dyneburg (Daugavpils), organizował i nadzorował poszczególne wydarzenia i działania,

⁸⁰ Wywiad z kuratorem projektów New East Aloną Didenko, przeprowadzony 24.05.2022 r.

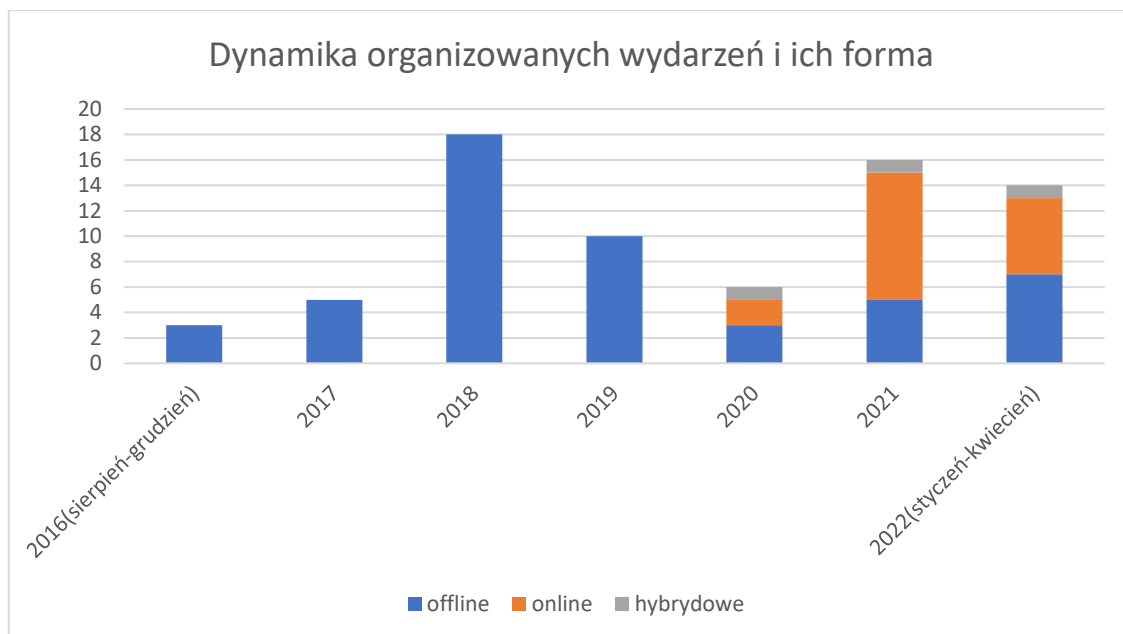
po raz kolejny potwierdzając swoją metodę angażowania się w procesy lokalne. W czasie trwania pandemii Covid-19 rozwinęły się także inne działania, zasoby i umiejętności uczestników organizacji, które nie istniały przed pandemią, ale są aktywnie wykorzystywane obecnie. Obejmuje to sprzęt (dźwięk, światło) i jego konserwację, który jest aktywnie wykorzystywany podczas wydarzeń offline i produkcji materiałów medialnych. Zwiększyły się też umiejętności techniczne uczestników, a ze względu na konieczność pracy w sieci podczas epidemii, zespół nauczył się zarządzać wydarzeniami zdalnie i organizować translację, a w 2022 r. okresowo pomaga innym organizacjom, projektom i osobom prywatnym w zarządzaniu nimi, zwiększając w ten sposób odsetek działalności gospodarczej. Te same działania obejmują marketing i prace nad własnymi produktami, którym organizacja poświęca wiele uwagi. Patrząc na 2022 r. (do końca kwietnia), warto wspomnieć o skupieniu się organizacji na rozwoju komunikacji i kanałów wpływu. W 2021 r. New East wkracza na nową dla organizacji arenę mediów społecznościowych, na przykład, Instagram, a jego członkowie aktywnie studiują marketing w mediach społecznościowych. Strona internetowa organizacji jest szczególnie rozwijana i dopracowywana, członkowie zespołu, kierownicy i kuratorzy aktywnie występują na krajowych i lokalnych platformach medialnych, w radiu, telewizji i przestrzeni internetowej. *„Media społecznościowe i komunikacja z publicznością kształtują całościowy wizerunek organizacji i zwiększają lojalność oraz zaufanie publiczności, podobnie jak różnorodność kanałów komunikacji, a aktywny udział członków New East w dyskusjach publicznych i dyskusjach na istotne tematy w lokalnych i krajowych kanałach medialnych jest właśnie metodą zaangażowania społeczno-kulturowego i budowania dialogu wielokanałowego”⁸¹.*

3. Ocena działalności organizacji New East

3.1 Podsumowanie dynamiki rozwoju działalności organizacji New East i wpływ pandemii Covid-19 na jej działalność.

Poniższy wykres został stworzony na podstawie analizy sprawozdań z działalności organizacji New East oraz analizy oficjalnej strony organizacji na Facebooku, która zawiera większość wydarzeń i aktywności od 2018 do 2022 r. Wykres przedstawia liczbę wydarzeń od 2016 r. do kwietnia 2022 r. oraz formę ich realizacji (online, offline czy hybrydowe).

⁸¹ Tamże.

Wykres nr 2. Źródło - prawozdania z działalności organizacji New East z lat 2016 - 2021 oraz strona na Facebooku, <https://www.facebook.com/neweast.europe>, [dostęp 25.05.2022 r.].

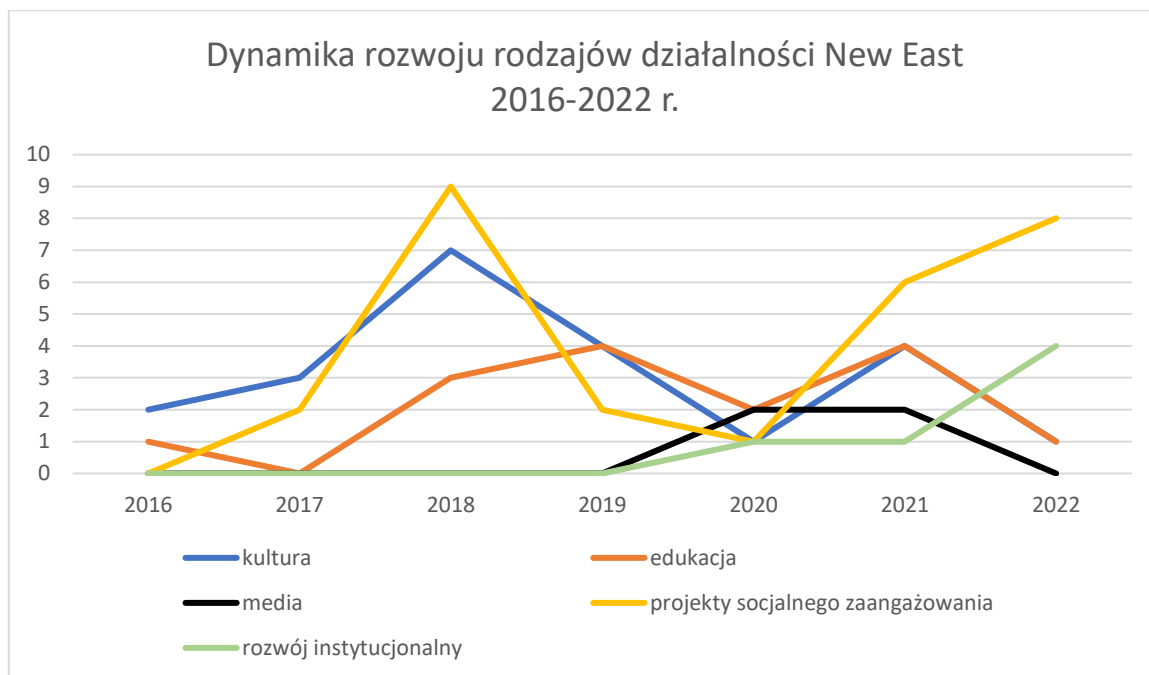
Wiele czynników miało wpływ na działalność organizacji w różnych okresach, na podstawie wykresu liczby projektów z okresu 2016-2022 oraz podziału na wydarzenia online, offline i hybrydowe można prześledzić, w jakich okresach nastąpił skokowy wzrost liczby i formatów wydarzeń - offline, online i hybrydowych.

Od 2016 r. do 2018 r. można zaobserwować stały rozwój i wzrost liczby wydarzeń i projektów, w formie wyłącznie stacjonarnej. W tym okresie widoczny jest również gwałtowny wzrost liczby działań projektowych w 2018 r., który przewyższa liczbę wszystkich poprzednich i przyszłych lat do kwietnia 2022 r. Skok ten wynika, po pierwsze, z przystosowania się zespołu stowarzyszenia do działań projektowych, przejścia wszystkich etapów biurokratycznych, stworzenia systemu poszukiwania, pisania i realizacji projektów. Po drugie, obecny zespół powiększył się, w wyniku czego zwiększył się zasób ludzki, który mógł fizycznie tworzyć i realizować większą liczbę projektów. Po trzecie, był to rok realizacji wielu projektów partnerskich, takich jak Lavka, których w 2018 r. było 4, a jeden z nich odbył się po raz pierwszy poza Łotwą, w Warszawie, w Polsce, tak samo festiwal Narva oraz Media Camp i Media Lab, które były realizowane wspólnie z ambasadą amerykańską. Po pracowitym 2018 r. nastąpił gwałtowny spadek liczby projektów w 2019 r. Wynika to, po pierwsze, z presji wywieranej na zespół w 2018 r. w związku z realizacją projektów, nie było wystarczających zasobów na pisanie nowych projektów i składanie ich w ramach konkursów i grantów. Po drugie, był to okres niestabilności wśród zespołu organizacji - jeden z czołowych kuratorów

przeniósł swoją uwagę na działalność osobistą poza działalność w ramach stowarzyszenia, a ponadto w tym czasie trzech kuratorów i część zespołu zarządzającego zamierzało wyemigrować z kraju, co spowodowało lekki kryzys i przerwę w działalności organizacji. Mimo tych wszystkich okoliczności organizacja zrealizowała w 2019 r. 10 wydarzeń i projektów, z których 1 odbył się poza miastem i 3 poza Łotwą. W tym czasie wdrożono zakrojony na szeroką skalę program edukacji medialnej Media Lab Baltics dla uczestników z krajów Bałtyckich, a także drugą "Lavkę" w Warszawie.

W 2020 r., po raz pierwszy od 4 lat pracy organizacji, mamy do czynienia z różnorodnością form realizacji projektów. Wykres pokazuje pojawienie się wydarzeń online i hybrydowych (wydarzenia, łączące w sobie formę online i offline) od 2020 r. do kwietnia 2022 r. Zmiana ta jest spowodowana rozpoczęciem pandemii Covid-19 w 2020 r., która zmusiła organizację do: całkowitej rezygnacji z niektórych wydarzeń offline, przesunięcia niektórych wydarzeń o pół roku i znalezienia innych sposobów realizacji niektórych wydarzeń, które wykazywały potencjał do adaptacji. Wykres przedstawia proporcje wydarzeń w 2020 r., z których 3 zostały wdrożone w formie offline przed rozpoczęciem najostrzejszych lub w trakcie słabych ograniczeń, 2 zostały wdrożone w formie online oraz 1 w formie hybrydowym, ponieważ został wdrożony zarówno przed, jak i w trakcie aktywnej fazy epidemii.

W 2021 r., w szczytowym okresie pandemii, przeważały wydarzenia w formie online, a nieliczne wydarzenia w formie stacjonarnej realizowane były w okresie czasowego zniesienia ograniczeń, ich łagodniejszych przejawów lub dostosowane z pewnymi ograniczeniami. Na przykład, niektóre projekty mogły być realizowane jako stacjonarnie, bo miały formę wydarzeń ulicznych, w lipcu i wrześniu zrealizowano dwie gry terenowe Hi!Story, które miały prawo być realizowane ze względu na to, że odbywały się na świeżym powietrzu, zaplanowane było mniej niż 100 uczestników i w trakcie zachowano wszystkie środki bezpieczeństwa (dystans między uczestnikami, dezynfekcja). Warto też wziąć pod uwagę, że lato i jesień 2021 r. były jak epidemiczna odwilż, wydawało się wtedy, że wszystko szybko wróci do normy, a ograniczenia nie były tak dotkliwe, jak zimą 2021 r. Rok 2022 nie różni się wiele od 2021 pod względem liczby i podziału formy wydarzeń.

Wykres nr 3. źródło - Sprawozdania z działalności organizacji New East w latach 2016-2021 oraz strona organizacji na Facebooku, <https://www.facebook.com/neweast.europe>, [dostęp 25.05.2022 r.].

Wykres przedstawia dynamikę organizacji, a dokładniej jej działania projektowe (wydarzenia z sfery kultury, edukacji, media, projekty zaangażowania społecznego) i obszary rozwoju wewnętrznego od sierpnia 2016 r. do kwietnia 2022 r.

W latach 2016-2019 istniały tylko 3 obszary działania stowarzyszenia - edukacja, kultura i projekty zaangażowania społecznego. W 2016 r. sfera kultury zdominowana jest przez kilka małych wydarzeń kulturalnych. W 2017 r. w sektorze kultury nadal systematycznie wzrasta liczba realizowanych projektów, ale równolegle pojawiają się działania z zakresu zaangażowania społecznego. W 2018 r. obserwujemy skokowy wzrost liczby projektów we wszystkich 3 sferach, zmienia się dominująca pozycja projektów kulturalnych na rzecz projektów zaangażowania społecznego, a następnie w 2019 r. obserwujemy gwałtowny spadek w 2 sferach, przy czym sektor edukacji nie odnotowuje spadku, lecz zwiększa liczbę projektów w 2019 r. i zajmuje dominującą pozycję wraz z sektorem kultury. Przychodząc do 2020 r. wszystkie dotychczasowe trzy sfery działalności organizacji przeżywają zanik, ale od tego momentu pojawia się czwarta sfera działań projektowych - media oraz dodatkowe działania w postaci rozwoju instytucjonalnego. Warto również zauważyć, że w 2020 r. edukacja i media zajmują czołowe miejsce, ponieważ edukacja miała możliwość dostosowania się do ograniczeń związanych z pandemią i przejścia do formy online lub hybrydowej, tak samo jak i jeden z

dwóch projektów medialnych. Drugi projekt medialny został pierwotnie zaplanowany w formie online, aby efektywnie zostać wdrożonym w kontekście ograniczeń związanych z pandemią. Można tu zaobserwować jednoczesny zanik trzech dotychczasowych obszarów działania organizacji, pojawienie się nowych obszarów oraz skupienie się na najbardziej elastycznych i zdolnych do adaptacji obszarach. W 2021 r., pomimo niestabilnej sytuacji, wielokrotnego wprowadzania i usuwania ograniczeń, trzy obszary-kultura, edukacja i projekty zaangażowania społecznego odżywiają, z powodu partnerstwa New East z projektem Europejskiej Stolicy Kultury: Daugavpils, gdzie w koncepcji partnerstwa z New East zrealizowano wydarzenia i aktywności skupiających się na zaangażowaniu społecznym, znalezieniu wspólnego języka, wymianie doświadczeń i opinii. Tymczasem w latach 2020-2021 r. kontynuowana jest równomierna realizacja 2 projektów medialnych oraz rozwój instytucjonalny, wewnętrzny, jako jeden duży projekt, który obejmuje kilka lat pracy nad pożądanymi zmianami w rozwoju wewnętrznym. W 2022 r. obowiązuje podział na obszary, które wzmocniły swoją pozycję ze względu na liczbę projektów, obszary, w których liczba projektów zmalała, oraz obszar, który całkowicie przestał istnieć od stycznia do kwietnia 2022 r. Dwa duże projekty medialne zakończyły się w 2021 r. i nie znaleziono dla nich alternatywy w pierwszej połowie 2022 r. Sfera zaangażowania społecznego nadal się rozwija, tak jak przed ogłoszeniem wyników konkursu Europejskiej Stolicę Kultury dla Łotwy. New East nadal był partnerem zespołu z Dyneburga (Daugavpils) i realizował ważne społecznie projekty. Rozwijano także rozwój instytucjonalny - w 2020 r. zespół zajmował się planowaniem, projektowaniem strony internetowej, strategią rozwoju organizacji, pracą z projektantami, zbieraniem danych o wydarzeniach, rozbudową zespołu itp. W 2022 r. odbyły się publiczne wydarzenia informacyjne, prezentacje wykonanych działań w koncepcji projektu od Active Citizens Fund, fizyczne spotkania rozbudowanego zespołu, szkolenia dla pracowników, a więc wzrosła liczba wydarzeń tematycznych związanych z rozwojem wewnętrznym organizacji. Również w 2022 r. organizacja otrzymała dofinansowanie na kolejny projekt rozwoju instytucjonalnego na najbliższe kilka lat. W 2022 r. zmniejszyła się jednak liczba projektów edukacyjnych i kulturalnych. Od początku 2022 r. organizacja przygotowuje koncepcję i projekty ze sfery kultury i edukacji. W tym czasie złożono siedem projektów do różnych grantów krajowych i zagranicznych - o tym, czy one zostaną zrealizowane w 2022 albo 2023 r., członkowie zespołu organizacji pozarządowej New East dowiedzą się w lipcu 2022 r.

Analizując działalność organizacji w latach 2016-2022 r., całą dynamikę projektów, obszarów i działań organizacji, możemy określić czynniki, które okazały się kluczowe dla działalności organizacji w ciągu 6 lat. Najbardziej imponujące zmiany w działalności

organizacji nastąpiły po 2020 r., wraz z nadejściem sytuacji epidemicznej związanej z Covid-19 i towarzyszącymi jej ograniczeniami. Organizacja znalazła się w niestabilnej, kryzysowej sytuacji, musiała wyjść poza swoją strefę komfortu, straciła możliwość realizacji niektórych zaplanowanych projektów i zwykły system pracy, pojawiła się pilna potrzeba adaptacji, szybkiego reagowania i elastyczności. Pomimo złożoności i niestabilności sytuacji, Covid i jego ograniczenia zwróciły uwagę na wewnętrzne problemy systemu pracy organizacji, które nie były widoczne w stabilnych, spokojnych i niekryzysowych czasach. Pandemia stworzyła potrzebę wewnętrznego rozwoju organizacji. Pierwszym krokiem w kierunku rozwoju instytucjonalnego była analiza sytuacji organizacji-analiza wszystkich słabych i mocnych stron, wszystkich procesów i produktów, wszystkich rodzajów ryzyka i zasobów, systemu zarządzania zasobami ludzkimi i przepływem pracy oraz potencjału organizacji. Jednocześnie w tym czasie uwidacznia się wyraźny podział działań projektowych organizacji na cztery jasne i konkretne sfery, a także otwiera się dodatkowy potencjał dla funkcjonalnych, cyklicznych i elastycznych projektów oraz urzeczywistnia się świadoma intencja rozwoju tych programów, która wcześniej była postrzegana jako intuicyjna i powierzchowna. Doprowadziło to do stworzenia podsumowania dotychczasowych działań i strategii rozwoju organizacji na przyszłość. Plan strategiczny obejmuje obszar budżetu, działalności projektowej i biznesową/gospodarczej, zasobów ludzkich, ekspansji geograficznej, rozwoju dużych i cyklicznych projektów, podwyższania kwalifikacji zespołu oraz wzmocnienie tożsamości wizualnej organizacji poprzez rozwiązania dizajnerskie w zakresie logo, podstawowych kolorów, czcionek, projektowania mediów społecznościowych oraz strony internetowej organizacji.

Covid zwrócił uwagę na niestabilną sytuację finansową organizacji i jej zależność od dotacji i grantów. W latach 2016-2019 organizacja była niemal całkowicie zależna od lokalnych, krajowych oraz zagranicznych grantów i konkursów, które były źródłem finansowania, skierowanego na realizację projektów. Pandemia zakłóciła realizację niektórych dotacji na wydarzenia offline, niektóre z nich zostały przełożone, a w niektórych przypadkach środki finansowe otrzymane przez organizację musiały zostać zwrócone ze względu na brak możliwości ich realizacji. Z perspektywy organizacji zachwiana została stabilność jej głównego źródła dochodu. Z drugiej strony, samych dotacji nie można uznać za stabilne i trwałe źródło dochodu, ponieważ złożenie wniosku o dotację i napisanie projektu nigdy nie oznacza, że projekt zostanie w 100% zaakceptowany i stowarzyszenie otrzyma dofinansowanie. Po uświadomieniu sobie tego faktu rozpoczęto prace nad planowaniem strategicznym, mającym na celu dywersyfikację budżetu poprzez sponsorów, rozwój działalności gospodarczej i

crowdfunding. Wpłynęło to na rozszerzenie działalności organizacji - oprócz działań projektowych w przygotowaniu są osobne usługi prowadzone przez organizację, sklep internetowy, fundusz artystyczny i platforma edukacyjna. Dwa ostatnie rodzaje działalności nie tylko umożliwiają dywersyfikację budżetu, ale także mają znaczenie artystyczne i edukacyjne, co jest zgodne z celami określonymi w statucie.

Covid wprowadził do organizacji formy hybrydowego i zdalnego (online) działania, co było wymuszone, ale obecnie można powiedzieć, że wpłynęło na rozwój różnorodności rodzajów projektów i ich większą dostępność dla mieszkańców Łotwy, krajów Bałtyckich i innych krajów europejskich. Z powodu rozpoczęcia pandemii, organizacja zyskała bardziej globalny, międzynarodowy wymiar. Projekt Media Lab był już wcześniej kilkakrotnie realizowany w krajach Bałtyckich, a platforma dyskusyjna Lavka była dwukrotnie organizowana w Polsce, w Warszawie. Pandemia zwiększyła poszerzyła zasięg działania, poprzez prowadzenie projektów online, tak aby mogły być realizowane w czasie pandemii. Zdalny format kursu edukacyjnego ułatwił rozszerzenie zasięgu geograficznego uczestników. W rezultacie w edukacyjnym programie Media Lab wzięło udział 110 osób z 10 krajów. W formacie offline realizacja takiego projektu nawet bez sytuacji pandemii wymagałaby znacznie większych nakładów finansowych, ludzkich i czasowych. Taki zasięg geograficzny i liczba uczestników były możliwe również z powodu wprowadzenia ograniczeń-zamknięcia szkół, zawieszenia wydarzeń publicznych, kulturalnych i edukacyjnych, godzinom policyjnym itp. w całej Europie. Ludzie zostali pozbawieni możliwości swobodnego i publicznego spędzania wolnego czasu, a z powodu braku wydarzeń offline zaczął rosnąć popyt i podaż na projekty, programy edukacyjne i wydarzenia w formie online. Być może z tego powodu część wizji członków stowarzyszenia zmieniła się ze sceptycyzmu wobec osiągnięcia podobnych rezultatów i koncentrowania się na Łotwie lub krajach bałtyckich, z rzadkimi wyjątkami, na chęć zwiększenia skali projektów, ich oddziaływania i dotarcia do nowych obszarów geograficznych, zarówno poprzez projekty, jak i poprzez stworzenie oddziałów w innych państwach. Także powołania funduszu artystycznego dla artystów w Europie i online platformy edukacyjnej, które w najbliższą przyszłość planują zostać zrealizowane przez stowarzyszenie.

Podsumowując zmiany w działalności organizacji i procesach rozwoju wewnętrznego, które zostały zapoczątkowane podczas pandemii Covid-19, można stwierdzić, że pomimo trudności w procesach pracy, pracy zdalnej, braku możliwości zorganizowania stacjonarnych wydarzeń, ciągłego dostosowywania rodzajów projektów i niekończącej się niestabilności w tym czasie, pandemia miała pozytywny wpływ na rozwój działalności organizacji i wewnętrzny wzrost jej procesów. Warunki kryzysu i wyjście ze strefy komfortu stworzyły okoliczności, w

których członkowie organizacji zaczęli analizować, dostrzegać problemy, szukać rozwiązań, planować i rozwijać każdy obszar procesu pracy, równolegle dostosowując się do aktualnej sytuacji kryzysowej, aby osiągnąć równowagę finansową, lepszą jakość działania i organizacji pracy.

3.2 Perspektywa działalności organizacji pozarządowej New East na 3 lata

W niniejszym rozdziale przyjrę się nie tylko doświadczeniom, zasobom i działalności organizacji New East, ale także przeanalizuję potencjał przyszłego rozwoju organizacji w ciągu najbliższych trzech lat, uwzględniając zmiany w działalności, dostępne zasoby oraz rozwój projektowy i wewnętrzny.

New East widzi swój dalszy rozwój jako organizacji przede wszystkim w kontynuacji pracy nad rozwojem instytucjonalnym - wzmocnieniu stabilności budżetu, poprawie jakości produktów i rozbudowie zasobów wewnętrznych⁸².

Obejmuje to wzmocnienie i rozszerzenie dużych, cyklicznych projektów w dziedzinie edukacji, kultury i zaangażowaniu społecznego. Do takich projektów należą obecnie: Media Lab, Business Lab, Hi!Story, LAVKA. Projekty te wyróżniają się wszechstronnością, stabilnością i elastycznością adaptacji tematycznej, ponieważ można je dostosować do dowolnej tematyki w kontekście głównej istoty programu. Na przykład, Hi!Story to format miejskiej gry na orientację z elementem edukacji nieformalnej, ale jej tematyka może być zmieniana - tak powstały Hi!Story Latgola (na temat tradycji, historii i kultury regionu) i Hi!Story America (na temat historii Ameryki i jej związku z Łotwą), tak samo organizacja planuje stworzyć Hi!Story na temat ekologii, miasta Dyneburg (Daugavpils), kultury żydowskiej itp.

Innym przykładem dążenia do stworzenia formatu cyklicznego jest Media Lab-projekt edukacyjny dotyczący dziennikarstwa i umiejętności korzystania z mediów, oraz Business Lab-projekt edukacyjny dotyczący przedsiębiorczości. W ich przypadku New East planuje nie tylko rozwinąć tematykę z zakresu mediów i biznesu, tzn. zróżnicować tematy i aspekty wykładów, warsztatów i zadań, ale także stworzyć nowe laboratoria w podobnym formacie. Planowane są programy edukacyjne dotyczące sztuki, marketingu, edukacji seksualnej i sztuk scenicznych. Przykładowa nazwa programu edukacji artystycznej to Art Lab. W tym przypadku projekt

⁸² New East, *Strategia rozwoju New East 2022-2027 r.*, z 20.12.2021 r.

pozostaje w formie wykładów teoretycznych, warsztatów praktycznych i zadań domowych, w nazwie zostaje się skrót „Lab” ale zmienia się temat i zakres programu edukacyjnego.

Kontynuując aspekt rozwoju instytucjonalnego New East w najbliższej przyszłości, organizacja będzie kontynuować pracę nad dywersyfikacją i stabilizacją budżetu-zwiększeniem procentu finansowania z działalności gospodarczej, znalezieniem sponsorów i zorganizowaniem systemu crowdfundingowego. Sytuacja z lat 2020-2022, czyli pandemia Covid-19, pokazała, że istnieje ryzyko w sytuacji całkowitego uzależnienia od finansowania przez grantodawców, dlatego New East koncentruje się na rozwijaniu działalności gospodarczej oraz pozyskiwaniu sponsorów i darowizn. Na najbliższe 3 lata New East przygotowuje kampanię sponsoringową - analizowany jest rynek, tworzony jest zespół ds. poszukiwania potencjalnych sponsorów i komunikacji handlowej, tworzone są odrębne oferty sponsoringowe dla finansowania elementów konkretnych projektów, to znaczy sponsorowanie konkretnej pozycji w budżecie, części budżetu, który zostanie przeznaczony na realizację konkretnego projektu, oferta pełnego finansowania konkretnego projektu oraz zostanie przygotowana oferta finansowania organizacji na dowolne działania w koncepcji celów statutu. Również w kwestii dywersyfikacji budżetu w ciągu najbliższych 3 lat New East planuje stworzyć system crowdfundingu i darowizn na działalność organizacji. Do tej pory, do kwietnia 2022 r., New East otrzymał 1 dobrowolną darowiznę na rzecz dowolnej działalności organizacji, z której mogła swobodnie korzystać na realizację swoich celów. Plan strategiczny zakłada zwiększenie udziału dobrowolnych datków na konkretne projekty, jak i na dowolne korzystanie z nich w ramach działalności organizacji. Aby osiągnąć ten cel, organizacja planuje stworzyć stronę na platformie Patreon - platforma wspierania i finansowania organizacji i osób indywidualnych - gdzie twórcy dzieł kreatywnych i organizacji mogą rozpowszechnić swoje dzieła w ramach płatnej subskrypcji lub udostępniać dodatkowe treści dla swoich subskrybentów-sponsorów, przygotować propozycje dla pomocy w sferze finansowania na początku konkretnych projektów, a następnie przejść do systemu możliwości wspierania ogólnego działania organizacji, tak samo stowarzyszenie planuje przygotować kampanię promującą możliwości wsparcia organizacji oraz plan komunikacji z odbiorcami⁸³.

W 2021 r. rozpoczęto proces rozwoju i zwiększania udziału finansowania z działalności gospodarczej organizacji - dzięki środkom z Funduszu Aktywnych Obywateli (Active Citizens Fund) zaczęto tworzyć dodatkowe usługi, opracowano plan sprzedaży własnych produktów i stworzono strategię, która pozwoli skutecznie zdywersyfikować budżet i rozszerzyć działalność organizacji. Na tym etapie i w ciągu najbliższych 3 lat, New East zamierza realizować

⁸³ Tamże.

dotychczasowe plany - projektanci zajmują się tworzeniem produktów, copywriterzy i działy marketingowe pracują nad opisem i promocją usług - zadaniem organizacji jest stworzenie sklepu internetowego NEWEASTORE i osiągnięcie stabilnego dochodu z produktów i usług na rzecz działalności zgodnej z statutem⁸⁴.

Również w celu zwiększenia odsetka aktywności gospodarczej, New East planuje uruchomienie długoterminowych, nowych projektów, które mogą zapewnić wsparcie finansowe dla dalszej realizacji celów organizacji. Jednym z tych projektów będzie utworzenie płatnej internetowej platformy edukacyjnej. New East ma prawie sześcioladne doświadczenie w organizacji i tworzeniu wydarzeń i programów edukacyjnych, współpracuje z wieloma wykładowcami z krajów bałtyckich, USA, Rosji i Białorusi, dlatego stworzenie platformy edukacyjnej online w ciągu najbliższych 3 lat uważa za właściwe i realistyczne. Platforma będzie się składać z dostępnych kursów o następującej tematyce: umiejętność korzystania z mediów, dziennikarstwo i tworzenie treści, dizajn, zarządzanie projektami, marketing i SMM (social media marketing), znajomość finansowa itp. Do każdego kursu we współpracy z wykładowcami, ekspertami i praktykującymi specjalistami w danych dziedzinach zostaną stworzone lekcje w formacie filmików, odpowiednie dodatkowe materiały audio i tekstowe, a także będzie stworzony system zadań domowych i praktycznego zastosowania wiedzy.

Drugim planowanym projektem jest utworzenie fundacji sztuki, która obejmuje zakup, zarządzanie i sprzedaż obiektów sztuki współczesnej, a także wykorzystanie ich do realizacji zadań kulturalnych organizacji, takich jak organizacja publicznej, dostępnej wystawy, platformy dla społeczności artystów współczesnych itp. Utworzenie fundacji artystycznej poprzez zaangażowanie lokalnych, krajowych i międzynarodowych artystów zaowocuje stworzeniem jednolitej wspólnoty twórczej, rozwojem sztuki wizualnej, wykorzystaniem doświadczeń sąsiednich krajów i różnorodnych artystów oraz zaangażowaniem kreatywnej młodzieży w tworzenie nowych dzieł sztuki.

W ramach tej idei planowane jest organizowanie plenerów artystycznych i napisanie projektów Erasmus+ dla wąskiego, wyspecjalizowanego grona artystów z Europy. Pomysł ten ma kilka stopni skali-regionalny, krajowy i międzynarodowy. Ponadto zostanie utworzona platforma internetowa, na której będą prezentowane w sposób otwarty prace podlegające fundacji, jej działania, wydarzenia i możliwości współpracy.

Kolejnym punktem w strategii rozwoju wewnętrznego na najbliższe 3 lata jest praca nad zasobami ludzkimi organizacji:

⁸⁴ Tamże.

Po pierwsze, od 2021 r. rozpoczęto stopniowe zwiększanie liczby pracowników i wolontariuszy - jest zaplanowane, że w ciągu trzech lat zespół powiększy się o 15 osób, a wolontariuszy o co najmniej 20. Należy również osiągnąć stabilność i trwałość podstawowego personelu nadzorującego i zarządzającego, aby zapewnić pełne zatrudnienie i zminimalizować możliwość odejścia pracowników.

Po drugie, w celu podniesienia jakości produktów i efektywnego rozwoju organizacji w nowych obszarach działalności, New East planuje wzmocnić i poszerzyć grono stałych ekspertów, którzy mogą być zaangażowani w realizację projektów społecznych, edukacyjnych, medialnych i kulturalnych.

Po trzecie, ważnym punktem w rozwoju zasobów ludzkich jest nie tylko zaangażowanie nowych pracowników, ale także ich kwalifikacje, dlatego New East planuje organizować szkolenia i warsztaty dla obecnych pracowników oraz zapewnić bezpłatny dostęp do platformy edukacyjnej, którą organizacja stworzy wspólnie z ekspertami i wykładowcami z różnych dziedzin. Dodatkowo planowane jest organizowanie imprez edukacyjno-informacyjnych dla nowych pracowników - jest to niezbędne do dokładnego poznania struktury organizacji i rozwoju umiejętności niezbędnych do pracy⁸⁵.

Zmiany spodziewane są także w obszarze działalności projektowej - w najbliższej przyszłości organizacja planuje skoncentrować się na obszarze kultury. W latach 2020-2022 organizacja miała działać online, koncentrując się głównie na sferze mediów, edukacji i zaangażowania społecznego, w 2022 r. zaczęto już skupiać się na projektach kulturalnych i tworzeniu strategii długofalowego rozwoju tej sfery działalności organizacji. Priorytetem stał się rozwój i zwiększenie skali projektów teatralnych, które nie były obecne w praktyce organizacji od 2019 r. W trakcie pandemii Covid-19, wspólnie z lokalnymi reżyserami i scenarzystami, powstało 5 scenariuszy spektakli i performansów, które zostaną zrealizowane w ciągu kilku lat wspólnie z teatrem amatorskim „Iskateł” i lokalnymi aktorami. Również w kwietniu 2022 r. rozpoczęto proces tworzenia dwóch dużych programów teatralnych i rozwoju teatru niepaństwowego w regionie. Jeden z projektów dotyczy działań edukacyjnych i artystycznych oraz przygotowań spektaklu z osobami niepełnosprawnymi. Łączy ono edukację poprzez taniec, teatr tańca i sztukę zaangażowaną społecznie, przeciwdziałając wykluczeniu oraz integruje z otoczeniem. Program zakłada współpracę osób niewidomych i niedowidzących / niepełnosprawnych z widzzącymi twórcami spektaklu. Misją projektu jest integracja środowiskowa mieszkańców regionu poprzez sztukę (taniec i teatr tańca). To lekcja tolerancji w stosunku do osoby niepełnosprawnej, widowia będzie miała szansę zobaczyć alternatywny

⁸⁵ Tamże.

sposób poruszania się i rozumienia świata przez niepełnosprawnego człowieka. Drugi projekt teatralny zakłada rozwój współczesnego teatru we wszystkich regionach Łotwy. Celem projektu SOLOMON jest zwiększenie spójności społecznej, inicjatywy i aktywizmu młodych ludzi poprzez rozwój potencjału młodzieżowego przez działalność teatralną we wszystkich regionach Łotwy. Projekt ten tworzy platformę do rozwoju, wzmocnienia więzi komunikacyjnych, wymiany doświadczeń młodzieży, doskonalenia kompetencji młodych aktorów oraz jednoczenia grup twórczych na Łotwie. W przyszłości rozpoczną się prace nad realizacją tych projektów.

Kolejnym punktem strategii na najbliższe 3 lata jest rozwój - przede wszystkim chodzi o zwiększenie i wysoki poziom zasobów ludzkich - rozbudowę zespołu oraz pozyskanie nowych wolontariuszy, uczestników i ekspertów do tworzenia i współpracy przy programach. W koncepcji tego będzie obowiązkowo rozwinąć i uporządkować system delegowania zadań w organizacji, który obecnie nie działa w sposób uporządkowany i regularny. Rozwój tej umiejętności ma również znaczenie dla rozwoju wewnętrznego organizacji i bezpośrednio wiąże się z cechami osobowymi samych członków zespołu.

Po drugie, w proces rozwoju jako cel wchodzi rozbudowa i zdynamizowanie cyklicznych projektów i usług, o których wspomniano wcześniej, co stanowi poszerzenie zakresu działań i wpływów organizacji.

Po trzecie, obejmuje to także ekspansję geograficzną w zakresie rozwoju projektów organizacji poza Łotwą, bardziej zrównoważoną ekspansję w zakresie organizacji projektów i wydarzeń w Europie Wschodniej, takich jak Media Lab Critical Thinking, w którym wzięło udział 110 uczestników z 10 krajów. Podczas strategicznego planowania realizacji danego celu każdy projekt został przeanalizowany pod kątem jego potencjału regionalnego, krajowego i międzynarodowego lub jego braku, a po przeprowadzeniu analizy opracowywana jest strategia mająca na celu rozszerzenie oddziaływania projektu na każdym poziomie. Skupienie się na geograficznym rozszerzeniu organizacji potwierdza dążenie do tworzenia programów teatralnych, które do tej pory miały charakter lokalny, na poziomie krajowym i angażowanie zagranicznych reżyserów, programów edukacyjnych, angażowanie zagranicznych wykładowców oraz tworzenie kampanii promującej, skierowanej do publiczności nie tylko na Łotwie, ale i w całej Europie Wschodniej⁸⁶.

W perspektywie geograficznej organizacja stawia sobie również za cel tworzenie oddziałów w innych krajach europejskich; obecnie rozważane jest utworzenie oddziałów na Litwie, w Estonii lub w Polsce. Przyczyn istnienia takiego celu jest kilka: po pierwsze,

⁸⁶ Tamże.

niekorzystna i niestabilna dynamika opodatkowania na Łotwie, która wzrosła nawet w czasie kryzysu wywołanego przez Covid, wpływając na finansowy aspekt działalności organizacji pozarządowych. Drugim powodem jest procentowy udział otrzymanych dotacji regionalnych i krajowych. Według danych statystycznych opracowanych przez organizację New East obecnie na jej dotacje składa się 14% środków pochodzących od grantodawców krajowych i 86% środków zagranicznych, co wynika z niewielkiego odsetka projektów zatwierdzonych przez New East do udziału w konkursach lokalnych i krajowych. Trzecim powodem jest chęć rozszerzenia zasięgu oddziaływania swoich projektów, znalezienia nowych partnerów i uczestników poza Łotwą.

Po czwarte, w 2022 r. zespół stowarzyszenia zainteresował się szerszym zakresem tematów, które wcześniej prawie nie pojawiały się w działalności New East - na przykład organizacja planuje utworzenie na Łotwie globalnej kampanii informacyjnej na temat zmian klimatu i ekologii. Poprzez już ustalone formy hackathonów, spektakli, gier terenowych i produktów medialnych, informowanie, integrowanie i angażowanie ludzi w ważność tej tematyki, angażowanie specjalistów i obejmowanie różnych grup zawodowych i społecznych. To samo można zaobserwować w zainteresowaniu organizacji sztuką, edukacją seksualną itp.

W skali globalnej organizacja planuje zrównoważony rozwój wewnętrzny i zewnętrzny, który będą się wzajemnie uzupełniać, aby realizować cele społeczno-kulturowe organizacji, jednocześnie zwiększając jej stabilność finansową, rozpoznawalność i jakość działania. Projekty i produkty jako proces zewnętrzny będą ewoluować, w kontekście formy i tematyki. Oddziaływać będą na coraz bardziej zróżnicowane grupy społeczne. Rozwój zewnętrzny (rozwój projektów i produktów) będzie procesem, który doprowadzi do weryfikacji budżetu, a za tym idzie zwiększenie stabilności, strukturyzacji pracy, rozwoju rozpoznawalności i marki wizualnej organizacji, podniesienia kwalifikacji zespołu, a w konsekwencji-podwyższenie jakości wszystkich procesów wewnętrznych⁸⁷.

⁸⁷Tamże.

Zakończenie

Celem pracy było przedstawienie sytuacji organizacji pozarządowych na terytorium Łotwy, zbadanie ich bezpośredniej działalności oraz przeanalizowanie wpływu pandemii Covid-19 na działalność organizacji pozarządowych na przykładzie stowarzyszenia New East. Badanie polegało na analizie działalności organizacji pozarządowych, jej dynamiki oraz czynników wpływających na zmiany wskaźników liczby i formy projektów, oraz działalności gospodarczej, a także potencjału dalszego rozwoju w ciągu najbliższych trzech lat.

W pierwszym rozdziale szczegółowo przeanalizowałam rejestry działalności organizacji pozarządowych na Łotwie, zwracając uwagę na brak dostosowania systemu rejestrów i klasyfikacji organizacji pozarządowych do ich specyfiki i sektora, co prowadzi do braku możliwości scharakteryzowania aktualnej i rzeczywistej sytuacji działalności organizacji na Łotwie. W pierwszym rozdziale stwierdziłam także, że pandemia Covid-19 nie ma radykalnego wpływu na likwidację organizacji pozarządowych na Łotwie w latach 2020-2022 r. Wskaźniki zlikwidowanych organizacji w latach 2020-2021 r. nie różnią się znacząco od lat 2019 r. i 2017 r., jednocześnie są około dwukrotnie niższe niż w 2018 r.

W drugim rozdziale identyfikuję kluczowe zmiany w działalności organizacji chronologicznie od sierpnia 2016 r. do kwietnia 2022 r. W koncepcji pracy badawczej, oceniając dynamikę działań organizacji w ciągu sześciu lat, dochodzę do wniosku, że okres pandemii stał się głównym czynnikiem szybkich zmian i rozwoju działalności New East w latach 2020-2022, co obejmuje rozwój nowych rodzajów wydarzeń online i hybrydowych, weryfikację budżetu, rozszerzenie geograficznego oddziaływania organizacji, świadome rozwijanie projektów cyklicznych, poprawę jakości produktów oraz podnoszenie kwalifikacji zasobów ludzkich w organizacji. Mając to na uwadze i odpowiadając na pytanie o rodzaj wpływu pandemii Covid-19 na New East, twierdzę, że ten okres miał pozytywny wpływ na działalność gospodarczą i projektową organizacji oraz jej rozwój instytucjonalny. Covid stworzył warunki, dzięki którym członkowie zwrócili się w stronę analizy i długoterminowego zrównoważonego planowania działalności stowarzyszenia, zaczęli zwracać uwagę na wewnętrzne problemy struktury organizacji, zidentyfikowali i zaczęli pracę nad punktami rozwoju, zostali zmuszeni do dywersyfikacji i zwiększenia dostępności działań poprzez forme zdalne i hybrydowe, głównie w koncepcji sektora edukacyjnego. Covid wpłynął także na procesy zachodzące w organizacji po uspokojeniu się sytuacji epidemicznej w 2022 r. Obecnie, ze względu na obawę przed nową falą epidemii, zwłaszcza w okresie zimowym, organizacja stara się realizować wiele zaplanowanych projektów niedługoterminowych od końca wiosny

2022 r. do początku jesieni 2022 r., mimo cyklicznego spadku zaangażowania uczestników w okresie letnim. Również w przypadku stacjonarnych wydarzeń organizacja koncentruje się na projektach krótkoterminowych, które strategicznie mają większe szanse na realizację w obliczu zagrożenia nową falą pandemii. Covid wywarł silny wpływ na New East, pomimo trudności związanych z adaptacją w 2020 r., uruchomił ważne procesy wewnętrzne w organizacji, które doprowadzą do stworzenia trwałego i długoterminowego wektora dla przyszłego rozwoju organizacji.

Bibliografija

1. Baltic Institute of Social Sciences, *Pētnieku un sabiedrisko organizāciju sadarbība: Iestēpas un vajadzības*, Rīga, 2007.
2. European Commission, *Communication from the Commission on promoting the role of voluntary organizations and foundations in Europe*, Office for Official Publications of the European Communities, Luxemburg, 1997.
3. Latvijas pieaugušo izglītības apvienība, red. I.Mikiško, *Es Sabiedrība Valsts*, 2006.
4. New East, *Prawozdania z działalności organizacji New East z lat 2016 – 2021 r.*
5. New East, *Sprawozdanie z działalności organizacji z 2017 r.*
6. New East, *Statut organizacji New East.*
7. New East, *Strategia rozwoju New East 2022-2027 r.*, z 20.12.2021 r.
8. Sprawozdanie New East z wydarzenia Media Lab Critical Thinking, data wydania 10.01.2022.
9. Wywiad z kuratorem projektów stowarzyszenia New East Aloną Didenko, przeprowadzony 24.05.2022 r.
10. Wywiad z prezesem zarządu stowarzyszenia New East Jorenem Dobkiewiczem, przeprowadzony 20.05.2022 r.

Netografija

1. BBC, Types of business organizations, <https://www.bbc.co.uk/bitesize/guides/zpx7gdm/revision/1>, [dostęp 02.04.2022 r.].
2. Borisa un Ināras Teterevu fonds, *Vārdnīca*, <https://www.teterevufonds.lv/kopienu-filantropijas-programma/vardnica/>, [dostęp 10.04.2022 r.].
3. Finanšu Ministrija, *Sabiedriskā labuma organizāciju politika*, <https://www.fm.gov.lv>, [dostęp 12.05.2022 r.].
4. Fourth Sector Group, *What Is the Fourth Sector?*, <https://www.fourthsector.org/what-is-the-fourth-sector>, [dostęp 02.04.2022 r.].
5. Latvijas Pilsoniskā Alianse, *Juridisko formu „biedrība” un „nodibinājums” salīdzinājums*, <https://nvo.lv/lv/>, [dostęp 06.05.2022 r.].
6. Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, *Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija NACE 2.red.*, <https://www.liaa.gov.lv/lv/>, [dostęp 08.05.2022 r.].
7. Latvijas Pilsoniskā Alianse, *Biedrību un nodibinājumu viedokļu apkopojums par vīrusa Covid-19 pandēmijas ietekmi*, https://nvo.lv/lv/zina/biedribu_un_nodibinajumu

- _viedokļu apkopojums par vīrusa covid19 pandēmijas ietekmi,[dostep 13.05.2022 r.].
8. Latvijas Pilsoniskā Alianse, *Finanšu avots - Valsts atbalsts*, <https://nvo.lv/lv/>, [dostep 06.05.2022].
 9. Latvijas Pilsoniskā Alianse, *NVO Ilgtspējas Indekss Latvija*, https://nvo.lv/uploads/latvia_zinojums_final.pdf, Rīga, 2020, s. 8, [dostep 12.05.2022 r.].
 10. Latvijas Pilsoniskā Alianse, *Pētījums par pilsoniskās sabiedrības organizāciju sektoru Latvijā 2020-2024: Latvijas biedrību un nodibinājumu klasifikācijas problēmas un risinājumi*, https://nvo.lv/uploads/nvo_petijums_2021.pdf, [dostep 11.05.2022 r.].
 11. Latvijas Republiku Tiesību akti, *Biedrību un nodibinājumu likums*, <https://likumi.lv/ta/id/81050-biedribu-un-nodibinajumu-likums>, [dostep 06.05.2022 r.].
 12. Latvijas Republiku Tiesību akti, *Sabiedriskā labuma organizāciju likums*, <https://likumi.lv/ta/id/90822-sabiedriska-labuma-organizacijuL-likums>, [dostep 02.05.2022 r.].
 13. Lursoft, *Biedrības un nodibinājumi, sabiedriskās organizācijas*, <https://www.lursoft.lv/>, [dostep 02.05.2022 r.].
 14. Lursoft, <https://www.lursoft.lv/>, [dostep 12.05.2022 r.].
 15. Lursoft, New East, <https://company.lursoft.lv/ru/new-east/40008254520>, [dostep 12.05.2022 r.].
 16. Lursoft, *Sabiedrisko organizāciju, to apvienību, biedrību un nodibinājumu dibināšanas dinamika*, <https://www.lursoft.lv/>, [dostep 12.05.2022 r.].
 17. Międzynarodowe Centrum Badań i Informacji dla Gospodarki Publicznej, Społecznej i Spółdzielczej (CIRIEC), *Sociālā ekonomika eiropas savienībā*, 2012, <https://inlnk.ru/Mj530x>, [dostep 05.04.2022 r.].
 18. Ministru kabinets, <https://www.mk.gov.lv/ru>, [dostep 11.05.2022 r.].
 19. Oficjalna strona internetowa New East, <https://www.neweasteurope.com/about-us> [dostep 17.05.2022 r.].
 20. Oficjalna strona stowarzyszenia New East na Facebooku, <https://www.facebook.com/neweast.europe>, [dostep 22.05.2022 r.].
 21. Oxford Learner's Dictionaries, <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>, [dostep 05.04.2022 r.].

22. Rīga: Nevalstisko organizāciju centrs, *NVO sektors Latvijā. 2000./2001*, https://nvo.lv/uploads/2001_nvo_sektors_latvija_2000_2001.pdf, 2002, [dostep 05.04.2022 r.].
23. Saules Skola PIKC Daugavpils dizaina un mākslas visusskola, "*Vēsture*", <https://www.saules.lv/lv/vesture>, [dostep 11.04.2022 r.].
24. Strona internetowa stowarzyszenia New East, *Programs*, <https://www.neweasteurope.com>, [dostep 18.05.2022 r.].
25. Valsts ienēmumu dienests, <https://www.vid.gov.lv/ru>, [dostep 30.04.2022 r.].
26. Valsts ienēmumu dienests, *Sabiedrības labuma organizāciju likums*, <https://www.vid.gov.lv/lv/sabiedriska-labuma-organizacijas-statuss>, [dostep 30.04.2022 r.].
27. Young Folks, <https://youngfolks.lv/>, [dostep 12.05.2022 r.].

Spis wykresów i tabeli

1. Tabela nr 1. Znaczące pozycję NACE kodów na Łotwie. Źródło - Latvijas Pilsoniskā Alianse, Pētījums par pilsoniskās sabiedrības organizāciju sektoru Latvijā 2020-2024: Latvijas biedrību un nodibinājumu klasifikācijas problēmas un risinājumi, https://nvo.lv/uploads/nvo_petijums_2021.pdf, [dostep 10.05.2022].
2. Tabela nr 2. Pozycję NACE kodów na Łotwie. Źródło - Latvijas Pilsoniskā Alianse, Pētījums par pilsoniskās sabiedrības organizāciju sektoru Latvijā 2020-2024: Latvijas biedrību un nodibinājumu klasifikācijas problēmas un risinājumi, https://nvo.lv/uploads/nvo_petijums_2021.pdf, [dostep 10.05.2022].
3. Tabela nr 3. Najmniej popularne pozycję NACE kodów na Łotwie. Źródło - Latvijas Pilsoniskā Alianse, Pētījums par pilsoniskās sabiedrības organizāciju sektoru Latvijā 2020-2024: Latvijas biedrību un nodibinājumu klasifikācijas problēmas un risinājumi, https://nvo.lv/uploads/nvo_petijums_2021.pdf, [dostep 10.05.2022].
4. Tabela nr 4. Porównanie NACE kodów na Łotwie. Źródło – Latvijas Republikas Tiesības aktu, Biedrību un nodibinājumu klasificēšanas noteikumi, <https://likumi.lv/ta/id/278848-biedribu-un-nodibinajumu-klasificesanas-noteikumi>, [dostep 10.05.2022].
5. Wykres nr 1. *Zlikwidowane NGO 2013-2022*. Źródło- Statystyka Krajowej Służby Skarbowej Lursoft z dnia 29.04.2022 r. [dostep 29.04.2022 r.].

6. Wykres nr 2. *Dynamika organizowanych wydarzeń i ich forma*. Źródło - sprawozdania z działalności organizacji New East z lat 2016 - 2021 oraz strona na Facebooku, [dostęp 25.05.2022].
7. Wykres nr 3. *Dynamika rozwoju rodzajów działalności New East 2016-2022 r.* Źródło - Sprawozdania z działalności organizacji New East w latach 2016-2021 oraz strona organizacji na Facebooku, [dostęp 25.05.2022].

Przeprowadzone wywiady.

Wywiad nr 1, z dnia 20.05.2022 r. - Joren Dobkiewicz

1. Czym obecnie Pan zajmuje się w organizacji pozarządowej New East?

Od 2016 r. jestem prezesem zarządu organizacji pozarządowej New East.

2. Jak Pan ocenia środowisko dla rozwoju organizacji pozarządowej na Łotwie – czy jest to przestrzeń sprzyjająca rozwojowi organizacji?

Moim zdaniem organizacje pozarządowe mają na Łotwie wiele wyzwań i trudności. Na przykład brak jednolitego systemu dokumentacji, rejestracji wolontariuszy i członków organizacji pozarządowych, brak dostosowanego systemu kwalifikacji i rejestracji działalności, bardzo zróżnicowane warunki dla organizacji pozarządowych w różnych regionach i bardzo wyraźna centralizacja działalności organizacji pozarządowych w Rydze i jej okolicach. Tak samo ja widzę dość słabe wsparcie ze strony samorządu, zarówno finansowe, jak i informacyjne. Ponadto na Łotwie, ze względu na niewielką liczbę naprawdę działających, a nie tylko istniejących w dokumentach organizacji o wysokim poziomie aktywności, nie ma zdrowej konkurencji, która powinna być obecna w każdej dziedzinie, dla jej rozwoju. Jednym z największych problemów jest wysoki poziom podatków dla organizacji pozarządowych, konkretnie stowarzyszeń, które nie przestają się zwiększać, tak samo problemem ze strony finansowej jest brak systemu 1%, który wspiera organizacje na Litwie i w Polsce.

3. Jak Covid wpłynął na pracę organizacji?

Covid doprowadził do braku możliwości realizacji formy działalności do której się przezyczailiśmy. Musieliśmy dość szybko dostosować się do nowych okoliczności, mimo że sytuacja zmieniała się każdego dnia. Przełożyliśmy i odwołaliśmy projekty offline, przystosowaliśmy projekty edukacyjne do realizacji online, zaczęliśmy zajmować się programami medialnymi-stworzyliśmy nowy pilar, który mógłby przetrwać w niestabilnej sytuacji pandemii . Co najważniejsze, zaczęliśmy poświęcać czas na rozwój wewnętrzny - dzięki projektowi Active Citizens Fund - Capacity Building mieliśmy okazję przeanalizować nasze doświadczenia, sytuację w której się znajdujemy i stworzyć plan na przyszłość wykorzystując nasze zasoby. Nie zaprzestaliśmy działalności, potrafiliśmy się dostosować, a nawet znaleźć plusy tej sytuacji, nowe drogi rozwoju dla siebie.

4. Z czego musieli zrezygnować w koncepcji działalności organizacji od czasu rozpoczęcia pandemii w 2020 r.?

Wtedy stało mniej projektów zrobionych wyłącznie z wykorzystaniem naszych sił, niskobudżetowych działań na rzecz społeczności lokalnej, całkowicie zrezygnowaliśmy z

planistów, wystaw, z których jedna miała się odbyć w Daugavpils, druga w Kraslavie, musieliśmy zwrócić pieniądze na te projekty. Jesienią zaplanowaliśmy też pierwsze Hi!Story, które zostało przesunięte o pół roku, a kilka innych projektów zostało zamrożonych na czas nieokreślony, zarówno przez nas, jak i przez grantodawców. Przeszliśmy na duże projekty internetowe (medialne i edukacyjne) tworzone z pomocą zrekrutowanych pracowników i partnerów. Należy też wziąć pod uwagę, że w czasie pandemii część zespołu zaczęła pracować nad programami z różnych krajów europejskich. Teraz niektórzy z naszych kuratorów mieszkają i pracują w Portugalii, Polsce, na Litwie i w różnych miastach Łotwy. Z jednej strony utrudnia to czasem realizację projektów w trybie stacjonarnym, ale z drugiej strony daje bardziej globalne spojrzenie, chęć przekazywania i wdrażania na Łotwie pozytywnych wartości, działań i inicjatyw z innych krajów.

5. Czy pandemia stała impulsem dla rozwoju organizacji?

Covid został impulsem do zmian zarówno zewnętrznych (poprzez dostosowanie projektów), jak i wewnętrznych. Pandemia ujawniła wiele wad w naszym systemie organizacji pracy, wewnętrznych politykach i procesach, które nie były widoczne w stabilnych czasach. To był moment, aby przeanalizować cały system działania organizacji, wyciągnąć wnioski i rozpocząć pracę nad nowym poziomem rozwoju i wzrostu.

6. Czy musieliście nauczyć się czegoś nowego, aby dostosować się do nowych okoliczności?

Tak, oczywiście, przede wszystkim nauczyliśmy się całkowitej digitalizacji projektów edukacyjnych i medialnych, a także stworzyliśmy strukturalny proces pracy online i procesów wewnętrznych, zakupiliśmy i opanowaliśmy sprzęt do pracy online oraz do realizacji projektów medialnych i podwyższania ich jakości. Rozpoczęto prace nad opanowaniem działalności gospodarczej i zróżnicowaniem budżetu, ogólnie rzecz biorąc, rozpoczęto prace nad rozwojem wewnętrznym - dogłębną analizą i opracowaniem strategii, napisaniem i opracowywaniem nowych ze względu na temat i skalę projektów, opanowaniem tematów marketingowych i tworzenie marki itp. Ten okres przyniósł nam wiele sytuacji, doświadczeń i umiejętności, które były dla nas nowe i okazały się niezbędne do adaptacji.

7. Jak Pan opisałby dość młody zespół i jego możliwości w kontekście działalności organizacji?

Stworzyliśmy młodą i otwartą wspólnotę, która ma wokół siebie silną społeczność. Wiek zespołu, kierownictwa i wolontariuszy nie przekracza średnio 25 lat, co moim zdaniem daje nam możliwość realizacji trafnych projektów dla naszych głównych odbiorców w wieku 15-35 lat, mówimy z nimi tym samym językiem, rozumiemy ich potrzeby w danej chwili. Ważne jest

również to, że nasz zespół to nie tylko młodzi ludzie podejmujący inicjatywę; każdy członek zespołu ma doświadczenie, wiedzę i wykształcenie w dziedzinie, którą się zajmuje - uczestniczą w wykładach, kursach, biorą udział w podobnych programach międzynarodowych, analizując aktualną wiedzę na konkretny temat. Ponadto często współpracujemy z lokalnymi i międzynarodowymi ekspertami w celu podniesienia jakości programów i stworzenia profesjonalnego podejścia. To właśnie nas wyróżnia - profesjonalne podejście, globalne spojrzenie, ale także chęć rozwijania i znajdowania rozwiązań dla społeczności lokalnych w Europie Wschodniej, na terenie Wspólnoty Niepodległych Państw czy na Kaukazie.

8. Co według Pana zapewnia formę gry symulacyjnej wykorzystywanej w Business Lab?

Jest to dość nietypowa forma, którą do tej pory wykorzystaliśmy chyba tylko w jednej postaci - grze tematycznej dotyczącej przedsiębiorczości, być może zrobimy coś podobnego w odniesieniu do tematu umiejętności korzystania z mediów. Na przykładzie Business Lab dzięki formatowi gry symulacyjnej uczestnicy biorą bezpośredni udział w procesach biznesowych, ale nie boją się popełniać błędów, jednocześnie zdobywając wyniki swoich decyzji, wiedzę i swoje pierwsze doświadczenie. To buduje pewną niezależność, pojęcie przyczyny i skutku, a także rozwija umiejętności analityczne i krytyczne myślenie.

9. W jaki sposób filozofia zaangażowania społecznego znajduje odzwierciedlenie w projektach z dziedziny kultury, edukacji i mediów?

Koncentrujemy się na integracji społecznej, ale nie oznacza to, że cel ten jest realizowany zawsze w ramach poszczególnych projektów. W naszych projektach koncentrujemy się na różnych rodzajach grup społeczno-kulturowych, poprzez spektakle, dyskusje, projekty edukacyjne, projekty międzynarodowe, aby stworzyć międzypokoleniową, międzyetniczną i międzyjęzykową więź społeczną bez barier zarówno w dialogu, jak i sąsiedztwie. Staramy się wyrobić nawyk rozmawiania, dyskusowania, dzielenia się, tworzenia, łączenia sił i środków w celu rozwoju krajobrazu społeczno-kulturowego, przede wszystkim wśród społeczności lokalnej.

10. Jakie były kluczowe momenty w życiu i pracy organizacji, jeśli chodzi o wzrost i rozwój?

Ważnym etapem był ukierunkowany rozwój programów, zaangażowanie międzynarodowych ekspertów, profesjonalnych wykładowców w celu podniesienia jakości projektów, systematyczny rozwój programów, stałe podnoszenie jakości projektów (także poprzez rozwijanie własnych umiejętności i tworzenie sieci kontaktów). Kolejnym kluczowym elementem był ukierunkowany rozwój cyklicznych programów z potencjałem, np. Media Lab,

LAVKA, BUSINESS LAB, Hi!Story, który pojawił się dopiero w 2021 r., ale stał się obiecującym wyzwaniem. Kolejnym kamieniem milowym w rozwoju instytucjonalnym New East było rozpoczęcie świadomego podnoszenia jakości, wdrażanie praktyk zrównoważonego rozwoju, dywersyfikacja i stabilizacja budżetu, zaangażowanie nowych ekspertów, wolontariuszy, członków organizacji pozarządowych, po raz pierwszy mieliśmy czas, chęć i potrzebę skupienia się na własnym, wewnętrznym rozwoju, który jest kontynuowany w 2022 r.

11. Od 2021 r. wzrosła aktywność organizacji w mediach społecznościowych, dlaczego zdecydowaliście się skupić na rozwijaniu kanałów komunikacji?

Przed 2021 r. mieliśmy tylko Facebooka i chyba stronę na Instagramie, która była praktycznie nieaktywna. Im bardziej zaczęliśmy się rozwijać w tematyce marketingu i komunikacji, tym bardziej zdawaliśmy sobie sprawę, że media społecznościowe i komunikacja z publicznością kształtują całościowy wizerunek organizacji i zwiększają lojalność oraz zaufanie publiczności, podobnie jak różnorodność kanałów komunikacji, a aktywny udział członków New East w dyskusjach publicznych i dyskusjach na istotne tematy w lokalnych i krajowych kanałach medialnych jest właśnie metodą zaangażowania społeczno-kulturowego i budowania dialogu wielokanałowego. Dlatego obecnie aktywnie rozwijamy 3 media społecznościowe (Instagram, Facebook, Telegram), stworzyliśmy stronę internetową, aktywnie komunikujemy się z naszymi odbiorcami online i offline oraz tworzymy komunikację nie tylko podczas naszych wydarzeń, ale także w przestrzeni internetowej. Przez ostatnie dwa lata z powodu pandemii byliśmy w zasadzie pozbawieni regularnej komunikacji z naszymi odbiorcami i uczestnikami wydarzeń, dlatego postanowiliśmy rozwinąć internetowe kanały komunikacji, aby mieć możliwość komunikacji zewnętrznej w przypadku jakichkolwiek nowych zmian.

12. Czy w Media Lab i innych cyklicznych projektach członkowie organizacji zawsze wykorzystywali i wykorzystują tę samą koncepcję i system realizacji?

Tak, projekty cykliczne mają zazwyczaj tę samą koncepcję w zależności od projektu, z ewentualnymi niewielkimi różnicami w czasie trwania, formie offline online, jak w przypadku Media Lab, skali i liczbie potencjalnych uczestników. Jeśli chodzi o Media Lab, to są to zawsze wykłady poparte praktycznym zastosowaniem, ale dotyczące różnych aspektów dziennikarstwa, umiejętności korzystania z mediów i krytycznego myślenia. Połączenie wiedzy teoretycznej i praktyki pomagają zrozumieć, jak działają różne dziedziny, zwiększyć kompetencje, zdobyć doświadczenie i rozwinąć umiejętności, które będą przydatne i istotne w szybko zmieniającej się nowoczesności. Odnośnie do Business Lab to zawsze gra symulacyjna,

Hi!Story zawsze gra miejska, Lavka-przeszeń dla dyskusji i wymiany doświadczenia.
Koncepcja jest stała, dynamiczne są tematy i czsami ich forma realizacji.

Wywiad nr 2, z dnia 24.05.2022 r. - Alona Didenko

1. Czym Pani się zajmuje w ramach stowarzyszenia New East?

Na dany moment jestem kuratorem programów Erasmus+ i projektów muzycznych.

2. Jak wygląda Pani praca w organizacji New East?

W latach 2016-2019 mieszkałam na Łotwie i uczestniczyłam w prawie wszystkich działaniach, zarówno jako kurator, jak i jako wolontariusz i pomoc dla moich kolegów, potem moje zainteresowania i miejsce zamieszkania nieco się zmieniły.

Obecnie mieszkam w Portugalii i tylko część czasu poświęcam na działania związane z New East. Zajmuję się wszystkimi procesami związanymi z projektami partnerskimi Erasmus+ i grupami podróżującymi z Łotwy - kupuję bilety, zajmuję się logistyką i komunikacją odnośnie do tych projektów. Również przy organizacji wydarzeń „Kvartirnik” i koncertów zajmuję się organizacją, komunikacją odbiorcami, pozyskiwaniem sponsorów i uczestników.

3. Jak możesz scharakteryzować działalność stowarzyszenia New East w okresie 2016-2018 r.?

To był początek, myślę, że zaczęło się od kilku małych projektów lokalnych, udało nam się stworzyć nasz pierwszy projekt „Mantu labotava”, poznaliśmy miejscowych kreatywnych młodych ludzi, a potem wszystko zaczęło się szybko rozwijać. Zawsze byłam zwolenniczką wszelkich aktywności, więc na początku korzystaliśmy z każdej okazji, jaka się nadarzyła, próbowaliśmy wszystkiego. Na początku może nie rozumieliśmy długofalowej perspektywy organizacji, globalnej misji i konkretnych sposobów jej realizacji, ale chcieliśmy działać, próbować i być zaangażowanymi w procesy kulturowospołeczne.

4. Jaka była Pani personalna motywacja do udziału w rozwoju organizacji i uczestnictwie w jej działalności?

Jestem w New East od początku jej działalności, miałem 16 lat i znalezienie w Daugavpils interesujących i odpowiednich dla tego wieku projektów było wówczas bardzo problematyczne, ale personalnie miałam gorące pragnienie, by aktywnie uczestniczyć w życiu kulturalnym i społecznym. Starłam się uczestniczyć w projektach lokalnych, nacionalnych i zagranicą i rzadko się coś udawało. W pewnym momencie udało mi się wejść w skład organizacji pozorządowej w Rydze, ale chciałam zrobić coś własnego, dla siebie i osób o podobnych poglądach, skupić wokół siebie młodą, przedsiębiorczą społeczność. W tamtym czasie założenie organizacji przez moich starszych już teraz kolegów z pracy było dla mnie okazją do bycia częścią aktywnej społeczności oraz tworzenia projektów i inicjatyw istotnych i dostępnych dla młodych ludzi. Wtedy nie miałam jeszcze jasnej wizji procesu, możliwości działania, tego, że to może stać się czymś globalnym i na dużą skalę (biorąc pod uwagę

standardy lotewskie), byłam nastolatką i chciałam po prostu być częścią młodzieżowych inicjatyw, robić rzeczy istotne dla mnie i osób mi podobnych, zjednoczyć się we wspólnym działaniu.

5. Jaki Pani zdaniem ważny etap w rozwoju organizacji miał miejsce w latach 2016-2018?

Ważny był sam początek działalności organizacji i proces zdobywania pierwszych doświadczeń w zarządzaniu i funkcjonowaniu jako samodzielny organizm organizacji. Ale jeśli mówimy o czymś konkretnym, to myślę, że pierwszym punktem zwrotnym w rozwoju organizacji i podniesieniu poziomu jej działalności było zorganizowanie projektu Media Camp, który następnie przekształcił się w całą serię projektów edukacyjnych Media Lab. Był to nowy poziom jakości i współpracy dla New East w tamtym czasie, potem zaczęły się pojawiać większe projekty, nowe współprace i partnerzy zarówno na arenie krajowej, jak i międzynarodowej, a dziedzina mediów, dziennikarstwa i umiejętności korzystania z mediów jest nadal aktualna w 2022 r.